

OPERATION ENDURING FREEDOM: EEN MILITAIRE OPERATIE MET POLITIEKE IMPLICATIES

EEN INTERNE EN EXTERNE EVALUATIE VAN DE AMERIKAANSE
INTERVENTIE IN AFGHANISTAN VAN 2001-2005

Aantal woorden: 14.715

Emile Bourgoignie

Studentennummer: 01812057

Promotor: Prof. Dr. Tim Haesebrouck

Bachelorproef voorgelegd voor het behalen van de graad bachelor in de Politieke
Wetenschappen

Academiejaar: 2024 – 2025

Abstract

Als reactie op de aanslagen van 11 september 2001 lanceerden de Verenigde Staten Operation Enduring Freedom (OEF), een militaire interventie in Afghanistan die begon in oktober 2001 en formeel eindigde in 2014. Dit onderzoek zal zich uitsluitend richten op de eerste fase (2001–2005), met de *Wolesi Jirga*-verkiezingen als sluitstuk van het Bonn-proces. Wat begon als een schijnbaar eenduidige militaire interventie, ontwikkelde zich al snel tot een complexe staatsvormingscampagne binnen een context van etnische fragmentatie, zwakke institutionele capaciteit en hardnekkige lokale machtsstructuren.

In tegenstelling tot de vaak gecombineerde benaderingen van OEF en International Security Assistance Force (ISAF), legt dit onderzoek de nadruk expliciet op OEF. Beide operaties verschilden fundamenteel in mandaat en uitvoering. Toch worden de troepen en middelen echter vaak onder één noemer geplaatst, wat dit onderzoek uitdrukkelijk wil vermijden.

Daarnaast is het niet de bedoeling deze fase louter beschrijvend weer te geven, maar ze kritisch te evalueren. Door het succesmodel van Rodt (2011) te hanteren, aan de hand van concrete indicatoren, tracht dit onderzoek een antwoord te formuleren op de vraag of de eerste fase van OEF als een succesvolle operatie kan worden beschouwd.

Dit onderzoek toont een genuanceerd beeld van de eerste fase. Hoewel niet alle criteria negatief uitvallen, blijkt het geheel onvoldoende om een succesvol oordeel te vellen. Uiteindelijk zal de eerste fase het institutionele en operationele fundament leggen voor langdurige Amerikaanse betrokkenheid en grootschalige escalatie. Succes blijkt dan ook allerm minst evident, gezien de structurele complexiteit en hoge eisen.

Voorwoord

Deze onderzoekspaper vormt het sluitstuk van mijn bacheloropleiding Politieke Wetenschappen, major Europese en Wereldpolitiek aan de Universiteit Gent. Graag neem ik voorafgaand aan dit onderzoek de gelegenheid om enkele woorden van waardering te uiten.

De keuze voor dit onderwerp is ontstaan uit een groeiende academische en maatschappelijke belangstelling voor internationale veiligheidsvraagstukken, met bijzondere aandacht voor de Amerikaanse betrokkenheid in Afghanistan vanaf 2001. Het schrijven van deze paper betekende niet alleen een intellectuele uitdaging, maar ook een waardevol leertraject dat mijn inzicht in complexe internationale dynamieken aanzienlijk heeft verdiept.

Bij deze wil ik in het bijzonder mijn promotor, Prof. Dr. Tim Haesebrouck, bedanken voor de constructieve begeleiding en de deskundige, ondersteunende feedbackmomenten gedurende het afgelopen academiejaar. Ook de snelle respons bij eventuele vragen droeg in belangrijke mate bij aan de verdere optimalisering van deze paper. Niet alleen kreeg ik de mogelijkheid om te mogen werken rond dit zeer interessant onderwerp, ook stelde Prof. Dr. Haesebrouck het succescriteriamodel van Rodt voor als analytisch uitgangspunt – wat de essentiële basis vormde voor de conceptuele onderbouw van dit onderzoek.

Ten slotte wil ik mijn ouders, familie en vrienden bedanken voor hun onvoorwaardelijke steun tijdens dit onderzoeksproces en mijn academische opleiding in het algemeen. Hun betrokkenheid leverde een essentiële bijdrage aan zowel mijn persoonlijke als intellectuele ontwikkeling als persoon.

Emile Bourgoignie

Gent, 15 mei 2025

Inhoudstafel

Abstract	1
Voorwoord.....	2
Inhoudstafel.....	3
Lijst van afkortingen.....	5
1. Introductie	6
2. Focus van de studie	7
3. Context	8
3.1. Afghanistan	8
3.2. De Verenigde Staten.....	10
4. Literatuuroverzicht.....	11
4.1. Vóór Operation Enduring Freedom	11
4.1.1. USSR-bezetting.....	12
4.1.2. Afghaanse burgeroorlog.....	14
4.1.3. Overname van de Taliban.....	17
4.1.4. De Taliban, Al-Qaeda en de VS	19
4.2. Operation Enduring Freedom	21
4.2.1. Begin OEF	21
4.2.2. De “val” van de Taliban	24
4.2.3. Begin van Staatshervorming en het Bonn-akkoord	25
4.2.4. Institutionele ontwikkelingen en tegenbewegingen.....	27
4.2.5. Een nieuwe grondwet en Verkiezingen.....	29
4.3. Criteria militaire operaties.....	32
4.3.1. Rodt.....	33
4.3.2. Andere onderzoekers	34
5. Onderzoeksdesign.....	36
5.1. Keuze uiteindelijke criteria	36
5.1.1. Rodts succesmodel	36
5.1.2. Andere onderzoekers	36
5.2. Beperking onderzoek	37
5.3. Operationalisering.....	38
6. Onderzoek	40
6.1. Interne doelbereiking.....	40

6.2.	Interne geschiktheid.....	42
6.3.	Externe doelbereiking	46
6.4.	Externe geschiktheid	48
6.5.	Conclusie onderzoek	50
7.	Eindconclusie	53
8.	Bibliografie.....	56
9.	Bijlagen	68
	Bijlage A: verovering territorium door de Taliban (1992 & 1996).....	68
	Bijlage B: Samenstelling van de Afghaanse interim-regering	70
	Bijlage C: samenstelling overgangsregering 2002-2004	72
	Bijlage D: Samenstelling verkozen regering 2004-2009	75
	Bijlage E: overleden en gewonde Amerikaanse militairen per jaar	78
	Bijlage F: Grondtroepen in het land, BJ2001-BJ2017 In duizenden Amerikaanse troepen	79
	Bijlage G: Data Management en ethisch formulier.....	80
	Titel van het onderzoeksproject en datering	80
	Naam van de onderzoeker(s).....	80
	DatamanagementPLAN	81
	Ethische en juridische kwesties	85

Lijst van afkortingen

AIA = Afghaanse interim-autoriteit

ANA = Afghaanse Nationale Leger

ANDSF = Afghaanse Nationale Defensie- en Veiligheidskrachten

ANP = Afghaanse Nationale Politie

ACS = Agile Combat Support

AIG = Afghan Interim Government

CIA = Central Intelligence Agency

CRS = Congressional Research Service

NDI = National Democratic Institute

ELJ = Emergency Loya Jirga

EU = Europese Unie

ISAF= International Security Assistance Force

ISI = Inter-Services Intelligence

LJ = Loya Jirga

NAVO = Noord-Atlantische Verdragsorganisatie

OEF = Operation Enduring Freedom

OIF = Operation Iraqi Freedom

PDPA = People's Democratic Party of Afghanistan

PRT = Provincial Reconstruction Team

SALT II = Strategic Arms Limitation Talks II

UNAMA = United Nations Assistance Mission in Afghanistan

UNSC = United Nations Security Council

USSR = The Union of Soviet Socialist Republics

VN = Verenigde Naties

VS = Verenigde Staten

WTC = World Trade Center

FY = Fiscal year

1. Introductie

Sinds de aanslagen van 11 september 2001 is Afghanistan uitgegroeid tot het middelpunt van de mondiale strijd tegen terrorisme. De daaropvolgende militaire interventie van de Verenigde Staten onder de noemer Operation Enduring Freedom markeerde het begin van een langdurige internationale betrokkenheid in Afghanistan. Wat initieel werd voorgesteld als een snelle militaire actie evolueerde naar een complexe operatie gericht op staatsopbouw en democratisering, met verstrekkende gevolgen voor zowel de Afghaanse samenleving als de internationale politiek.

In dit onderzoek staat de eerste fase van deze operatie (2001-2005) centraal. De keuze om deze beginperiode af te bakenen tot aan de parlementsverkiezingen vloeit voort uit het belang van deze jaren als fundament voor de latere institutionele ontwikkeling van Afghanistan, waaronder de opstelling van de nieuwe grondwet en de organisatie van de eerste democratische verkiezingen. Dit tijdsbestek laat toe om de initiële militaire successen en de daaropvolgende uitdagingen inzake staatsvorming en legitimiteit kritisch te analyseren.

Er wordt in dit onderzoek aandacht besteed aan zowel de militaire doelstellingen als de bredere politieke en maatschappelijke implicaties. Deze keuze sluit aan bij het bredere academische debat over de succescriteria van militaire operaties.

Deze studie biedt in eerste instantie een beknopte toelichting op de focus en relevantie van het onderzoek. Vervolgens bespreekt het contextuele kader de geschiedenis van zowel Afghanistan als de Verenigde Staten die leidde tot het totstandkomen van deze operatie. Het literatuuroverzicht zal de historische relaties en de voorgeschiedenis van het conflict, de belangrijkste gebeurtenissen tijdens de eerste fase en verschillende succescriteria rond militaire operaties behandelen. De operatie zal dan geëvalueerd worden aan de hand van de wetenschappelijk onderbouwde succescriteria volgens het onderzoek van Rodt (2011). De motivatie voor de keuze van deze specifieke benadering wordt toegelicht in het derde deel van de literatuurstudie.

Om de centrale onderzoeksvraag – “Kan Operation Enduring Freedom worden beschouwd als een succesvolle militaire operatie in de periode 2001-2005?” – te beantwoorden, wordt gebruikgemaakt van een kwalitatief onderzoeksdesign dat literatuuronderzoek, documentanalyse en theoretische evaluatie combineert. In het analytisch deel volgt een systematische beoordeling van de operatie aan de hand van verschillende indicatoren. De belangrijkste bevindingen uit deze evaluatie leiden uiteindelijk tot een conclusie die een gericht antwoord biedt op de onderzoeksvraag.

2. Focus van de studie

Hoewel Operation Enduring Freedom een wereldwijde operatie omvatte, met nevenmissies in onder meer de Filipijnen en de Hoorn van Afrika, ligt de focus van deze studie exclusief op de Afghaanse context. Afghanistan fungeerde als hoofdtheater van OEF. Deeloperaties buiten Afghanistan vallen daarom buiten het bestek van deze analyse. De afkorting OEF-A blijft achterwege; alle verwijzingen naar OEF hebben uitsluitend betrekking op de Afghaanse operatie.

Deze studie zal zich verdiepen in de eerste fase van OEF van 2001 tot 2005, met de verkiezingen voor het Lagerhuis (*Wolesi Jirga*) als afsluitend institutioneel moment. Deze specifieke periode vormt een cruciale fase waarin de fundamentele contouren van de post-Talibanstaat werden uitgezet, en waarin de eerste pogingen tot staatsopbouw, democratisering en veiligheidsstructurering plaatsvonden.

De relevantie van deze studie ligt in het feit dat OEF een van de eerste grootschalige multilaterale interventies was binnen het kader van de mondiale *War on Terror*. De operatie introduceerde een nieuwe dynamiek van buitenlandse betrokkenheid bij de interne herstructurering van een fragiele staat. In tegenstelling tot veel bestaande studies die zich voornamelijk richten op het totale verloop van de interventie, concentreert dit onderzoek zich exclusief op de eerste fase van OEF (2001-2005), waarin de kiemen van zowel latere successen als structurele mislukkingen zichtbaar werden.

Door Operation Enduring Freedom te evalueren aan de hand van de succescriteria van Rodt (2011), introduceert deze studie een vernieuwend, toegepast analysekader voor dit specifieke conflict.

De keuze om de periode 2001-2005 te bestuderen, laat toe te analyseren in welke mate de aanvankelijke keuzes, tekortkomingen en dynamieken bepalend waren voor de structurele zwakheden die zich later manifesteerden.

Dit onderzoek beoogt niet enkel bijdrage te leveren aan het historisch inzicht in Operation Enduring Freedom, maar ook aan het bredere debat over de successen binnen multilaterale interventies en postconflict-reconstructie in fragiele staten.

3. Context

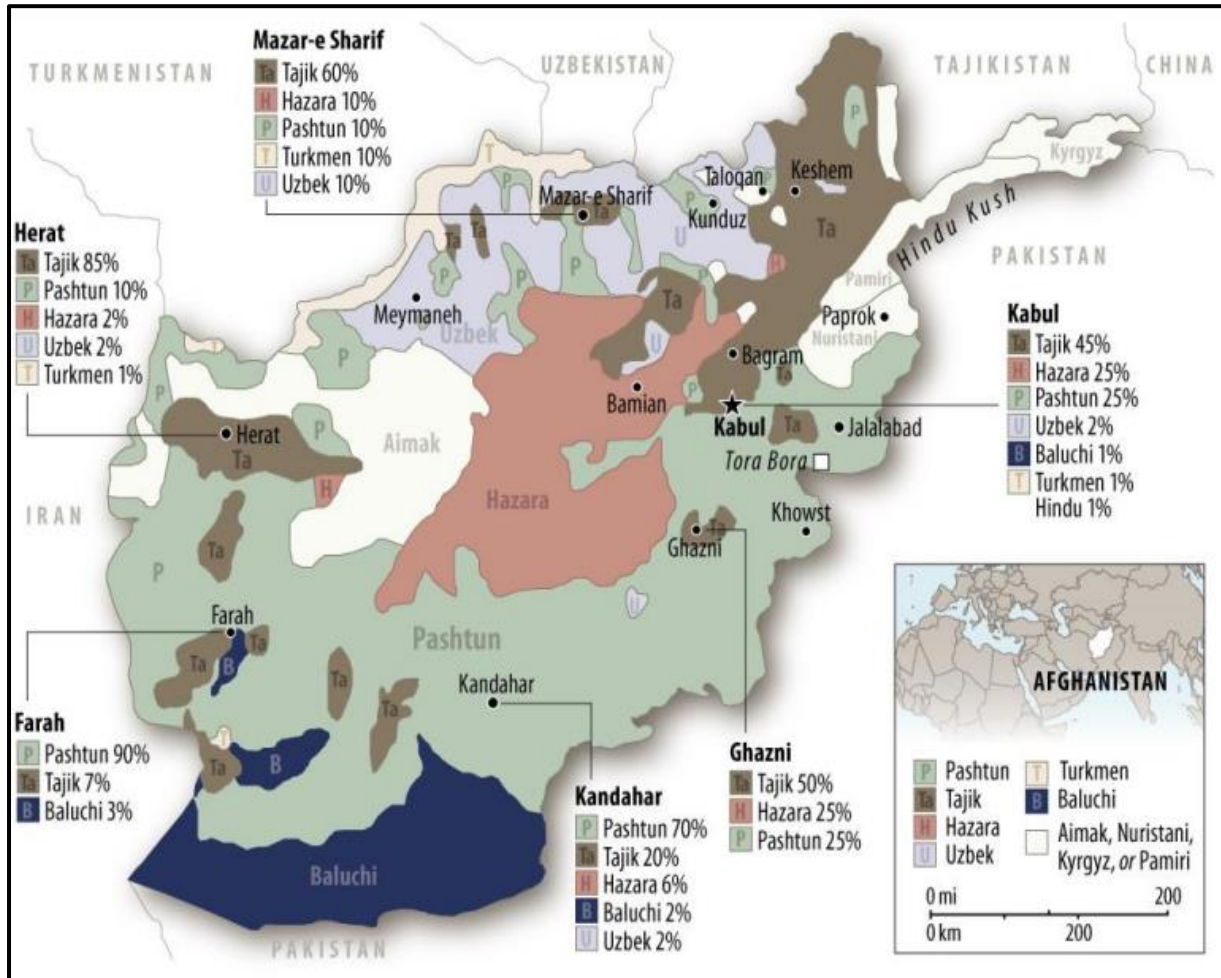
3.1. Afghanistan

Al voor de periode 2001-2021 kende Afghanistan een hele geschiedenis van conflicten. Daarom wordt de Afghaanse staat vaak beschouwd als een fragiele staat (Barakat & Larson, 2014, Ibrahimi, 2023). Fragiele staten worden regelmatig als rechtvaardiging gebruikt om deze te ‘civiliseren’ – iets wat herhaaldelijk het geval was in Afghanistan (Ibrahimi, 2023). Daarbij wordt er doorgaans weinig tot geen rekening gehouden met de impact van internationale, gemilitariseerde stabilisatiepogingen, die juist hebben bijgedragen aan toenemende onveiligheid (Barakat & Larson, 2014). Een fragiele staat is een soevereine staat die tekortschiet in legitimiteit, autoriteit en capaciteit – of niet voldoet aan deze drie fundamentele voorwaarden voor effectief staatsbestuur (Ibrahimi, 2023). Door zijn fragiele karakter kent de Afghaanse staat ook een gebrek aan staatslegitimiteit, wat kan leiden tot conflicten, corruptie en diverse binnenlandse en internationale veiligheidsproblemen (Ibrahimi, 2023).

De etnische diversiteit binnen Afghanistan bevestigt structureel de interne fragmentatie van de staat. De grootste bevolkingsgroep, de Pashtuns, oefent voornamelijk invloed uit in het zuiden en oosten van het land, met sleutelsteden als Qandahar en Jalalabad binnen hun machtsbasis. Een gedetailleerd overzicht van de geografische spreiding van de voornaamste etnische groeperingen is weergegeven op onderstaande kaart (zie figuur 1).

Vanwege zijn belangrijke geopolitieke ligging – op het snijpunt van Zuid- en Centraal-Azië en het Midden-Oosten – werd de staat herhaaldelijk blootgesteld aan buitenlandse inmenging en invasies. Al in de 19^e eeuw streden Rusland en Groot-Brittannië om invloedssfeer, waarbij Afghanistan een sleutelrol speelde in *The Great Game* (Clements & Adamec, 2003). Deze staatkundige kwetsbaarheid vormde een vruchtbare voedingsbodem voor opeenvolgende conflictfasen na de Tweede Wereldoorlog: de oorlog tegen de Sovjetbezetting (1979-1989), de burgeroorlog (1992-1996), de opstand van de Taliban tegen de voormalige *Mujahideen*-groepen (1996-2001) en de opstand van de Taliban tegen de Amerikaanse militaire operaties (2001-2021) (Ibrahimi, 2023; Shaikh, 2024). Deze fases zorgden ervoor dat de Afghaanse staat fragiel bleef en zich nooit echt kon herstellen van deze aaneenschakeling van conflicten.

Figuur 1: Etnische spreiding van macro-groepen in Afghanistan

Bron: Katzman, K., & Thomas, L. (2017, p. 643). Afghanistan: Post-Taliban governance, security, and us policy (updated). *Current Politics and Economics of the Middle East*, 8(4), 531-643,. <https://www.proquest.com/scholarly-journals/afghanistan-post-taliban-governance-security-u-s/docview/2273146378/s-2>. Gebaseerd op: 2003, National Geographic Society, <http://www.afghan-network.net/maps/Afghanistan-Map.pdf>. Bewerkt door Amber Wilhelm, CRS Graphics.

Opmerkingen: Deze kaart is bedoeld ter illustratie van de demografische verdeling per regio van Afghanistan. CRS kan de exacte bevolkingsverdeling niet bevestigen.

3.2. De Verenigde Staten

De beslissing van de Verenigde Staten om Operation Enduring Freedom in oktober 2001 te lanceren, vloeide voort uit een samenloop van veiligheidsdreigingen, strategische belangen en ideologische motieven (Laub & Maizland, 2017). De onmiddellijke aanleiding was de aanslagen van 11 september 2001, waarbij Al-Qaeda, onder bescherming van het Taliban-regime, zware schade toebracht aan symbolen van Amerikaanse macht. Niet alleen schokte deze aanval de nationale geest, maar ze veroorzaakte ook een paradigmawisseling in het Amerikaanse buitenlands- en veiligheidsbeleid (Laub & Maizland, 2017). De Bush-administratie interpreteerde de gebeurtenissen niet als een criminele daad, maar als een oorlogsverklaring, wat resulteerde in een strategie gericht op militaire vergelding en de preventie van toekomstige aanvallen (Laub & Maizland, 2017).

Naast onmiddellijke vergelding speelden ook geopolitieke overwegingen hun rol. De militaire aanwezigheid stelde de Verenigde Staten in staat zich te positioneren als dominante macht in de strategisch gelegen regio nabij Iran en China, waarmee de interventie een bredere betekenis kreeg dan louter terrorismebestrijding (Chandra, 2015).

Als reactie op deze dreiging, en ingebed in de bredere *War On Terror*-politiek, begon op 7 oktober 2001 de uitvoering van OEF in Afghanistan.

4. Literatuuroverzicht

Voor een grondige analyse van Operation Enduring Freedom en de onderliggende motieven vormt een terugblik op de voorgeschiedenis van deze interventie een noodzakelijke stap. In dit kader markeert de Sovjetbezetting van Afghanistan het essentiële startpunt van de literatuurstudie. De Verenigde Staten speelden in deze periode een belangrijke rol in het ontstaan en de ontwikkeling van verzetsgroeperingen tegen de voormalige USSR, die invloed hadden op de totstandkoming van OEF.

Na de vestiging van de *Mujahideen* escaleerde het conflict al snel tot een burgeroorlog, wat uiteindelijk leidde tot de opkomst van de Taliban in 1996. Een analyse van deze ontwikkeling is essentieel om de patronen van instabiliteit en gewapend verzet in Afghanistan te begrijpen. Vervolgens biedt de literatuurstudie een overzicht van de belangrijkste gebeurtenissen en doelstellingen tijdens de eerste fase van OEF.

Dit onderzoek richt zich niet louter op een beschrijvende weergave van Operation Enduring Freedom, maar analyseert in hoeverre de beginfase als succesvol gekwalificeerd kan worden. Daarbij staat de vraag centraal wat een succesvolle operatie precies inhoudt. Daarom behandelt deze sectie als laatste onderdeel enkele theoretische benaderingen en selecteert op basis daarvan de succescriteria die in de verdere analyse zullen worden toegepast.

4.1. Vóór Operation Enduring Freedom

De oorsprong van Operation Enduring Freedom (OEF) vloeit voort uit meerdere voorafgaande decennia van gewapend conflict en geopolitieke inmenging in Afghanistan. Dit contextueel overzicht bespreekt de sleutelmomenten en betrokken actoren die de basis legden voor de Amerikaanse interventie in 2001. De analyse is opgedeeld in drie historische fasen: de Sovjetbezetting (1979–1989), de daaropvolgende burgeroorlog en machtsfragmentatie (1989–1996), en de opkomst en heerschappij van de Taliban (1996–2001), inclusief de evoluerende relatie tussen de Verenigde Staten, de Taliban en Al-Qaeda.

4.1.1. USSR-bezetting

De Sovjet-Afghaanse oorlog (1979-1989) vormde een bepalend conflict in de late Koude Oorlog, waarbij Afghanistan het toneel werd van een ideologisch gemotiveerde machtsstrijd tussen de VS en de USSR. In 1979 viel de Sovjet-Unie Afghanistan binnen om haar invloedssfeer te consolideren, terwijl de Verenigde Staten – gericht op het indammen van het communisme – de verzetsbeweging van de *Mujahideen* ondersteunden. De USSR kon op haar beurt rekenen op haar bondgenoot: de *People's Democratic Party of Afghanistan* (PDPA), ofwel de Volkspartij van Afghanistan genoemd.

Uiteindelijk waren het vooral de politieke instabiliteit na de staatsgreep van april 1978, de interne meningsverschillen binnen de PDPA en de pogingen van de USSR om hun strategische invloed in de regio te behouden die de weg vrijmaakte voor een militaire interventie van de Sovjet-Unie (Sahel, 2019; Tobin, 2019; Tobin, 2020; Mirzada, 2025).

USSR en PDPA

De Sovjetinvasie van Afghanistan in 1979 dient te worden geïnterpreteerd als een reactie op de interne stabiliteit binnen de PDPA, veeleer dan als een strategische poging om toegang tot warmwaterhavens te verkrijgen (Sahel, 2019). De Volkspartij greep de macht tijdens de militaire staatsgreep van 27 april 1978 (de Saur-revolutie), waarbij Hafizullah Amin en Muhammad Taraki – gesteund door procommunistische officieren en met financiële propagandistische steun van de USSR – president Daoud afzetten en executeerden (Sahel, 2019; Mirzada, 2025).

Hoewel de nieuwe communistische regering hervormingen probeerde door te voeren stuitte ze op hevig verzet van lokale stammen en de bredere bevolking. Dit leidde tot een gewelddadige escalatie en veroorzaakte een grote vluchtelingenstroom naar Pakistan, die voortduurde tot de overname door de *Mujahideen* in 1992 (Grare & Maley, 2011; Bildung, 2022).

Interne spanningen binnen de PDPA verscherpten de crisis verder. Taraki werd uiteindelijk door Amin vermoord, waarna Amin pogingen ondernam om de buitenlandse relaties van Afghanistan – onder meer met de VS – te heroriënteren (Sahel, 2019). Dit wekte argwaan bij Sovjetleider Brezjnev, die Amin als onbetrouwbaar beschouwde en de machtsverschuiving als een bedreiging zag voor communistische invloedssfeer (Mirzada, 2025). Hoewel de USSR erin slaagde de PDPA tijdelijk aan de macht te houden, bood de Afghaanse bevolking hardnekkig verzet tegen de bezetting.

Amerikaanse steun aan de Mujahideen

De Verenigde Staten beschouwden de invasie als een bedreiging voor de internationale stabiliteit en legden economische sancties op, waaronder de opschorting van de Strategic Arms Limitation Talks II (SALT II) (Tobin, 2019; Jabeen et al., 2020). Tegelijkertijd sloten hun acties aan bij bredere geopolitieke belangen, gericht op het beschermen van Amerikaanse belangen en het ondermijnen van de Sovjetinvloedssfeer (Sahel, 2019; Tobin, 2020). Via het CIA-programma Operation Cyclone stroomde miljarden dollars aan wapens, training en logistieke bijstand naar de *Mujahideen* (Tobin, 2020). Ze beschouwden dit als een effectieve manier om de Sovjet-Unie militair en economisch uit te putten, zonder zelf direct betrokken te raken in het conflict. Tabel 1 geeft het overzicht van de verschillende soorten Amerikaanse steun aan de *Mujahideen*.

In tegenstelling tot het gangbare narratief begon deze steun niet pas na de invasie: al op 3 juli 1979 gaf president Carter toestemming voor geheime ondersteuning aan Afghaanse verzetstroepen (Hartman, 2002, pp. 475-477). Dit stimuleerde ook de opkomst van radicale islamitische facties binnen het verzet, wat later bijdroeg aan aanhoudende instabiliteit en gewapend extremisme (Hartman, 2002; Sahel, 2019).

Binnen dit proces groeide Zbigniew Brzezinski, de nationale veiligheidsadviseur van Carter, uit tot een spilfiguur. Hij zou het advies hebben gegeven aan Carter om geheime support te bieden aan de verzetsgroepen. Hoewel hij vaak als hoofdverantwoordelijke wordt gezien voor de escalatie en de opkomst van extremistische groepen, wijst Tobin (2019) erop dat dergelijke simplificaties de complexiteit van regionale en internationale actoren negeren. Naast de VS boden ook staten als Saudi-Arabië en Pakistan substantiële assistentie aan de *Mujahideen* door ze op te leiden in diverse trainingskampen (Hartman, 2002; Sahel, 2019).

Onder de Reagan-doctrine werd de steun verder opgevoerd door onder meer Stinger-raketten te leveren (Jabeen et al., 2020). Militaire tegenslagen en zware economische lasten — geschat op meer dan één miljard dollar per jaar — brachten Gorbatsjov ertoe de Sovjetinterventie in Afghanistan te herzien, mede ingegeven door de strategische behoefte om de diplomatieke betrekkingen met het Westen te normaliseren (Smith, 2014).

Vanaf 1986 werden tijdens de Geneefse onderhandelingen de voorwaarden voor een terugtrekking besproken. Aanvankelijk beperkte Moskou zich tot gedeeltelijke terugtrekking, maar naarmate de onderhandelingen vorderden, groeide de druk op de Sovjet-Unie om wederkerige voorwaarden te aanvaarden (Tobin, 2020). Uiteindelijk stemde Gorbatsjov in met een volledige terugtrekking, ondanks de bezwaren van het pro-Sovjetregime onder leiding van Najibullah, die in 1986 Babrak Karmal

opvolgde (Hartman, 2002; Smith, 2014). De Akkoorden van Genève, ondertekend op 14 april 1988 door Afghanistan, Pakistan, de VS en de USSR, markeerden het formele einde van de Sovjetinterventie. De *Mujahideen* zelf waren niet betrokken bij het onderhandelingsproces, en er werd geen duurzame politieke regeling voor Afghanistan bereikt (Newell, 1989; Williams, 2014).

Tabel 1: overzicht soorten steun Verenigde Staten aan *Mujahideen*

Categorie	Beschrijving
Financiële steun	CIA-financiering via Operatie Cyclone
Militaire uitrusting	Levering Stinger-raketten, AK-47, mortieren
Training en opleiding	Training guerillatactieken, sabotage en inlichtingenverzameling via CIA en Pakistaanse <i>Inter-Services Intelligence</i> (ISI)
Inlichtingensteun	Satellietbeelden, strategisch advies, verkenningsinformatie gegeven door CIA voor hinderlagen en troepenbeweging
Logistieke steun	Transport wapens, voorraden en strijders via Pakistaanse militaire netwerken

4.1.2. Afghaanse burgeroorlog

Na de terugtrekking van de Sovjettroepen in 1989 en de implosie van de USSR, verloor Afghanistan zijn strategisch belang voor de Verenigde Staten, aangezien het hoofddoel was bereikt (Smith, 2014). Door het wegvallen van externe druk en de afwezigheid van een gezamenlijke vijand keerde de interne strijd terug: de versplinterde *Mujahideen*-facties bevochten elkaar, wat leidde tot een bloedige burgeroorlog (Stenersen, 2014; Jabeen et al., 2020).

In deze paragraaf wordt ingezoomd op drie cruciale elementen die het machtsvacuüm na de Sovjetbezetting vormgaven. Allereerst wordt de val van Mohammad Najibullah besproken, de laatste pro-Sovjetleider van Afghanistan, die ondanks langdurig verzet uiteindelijk de macht verloor. Vervolgens komt de *Peshawar Seven* aan bod, die er niet in slaagde een stabiele staatsstructuur op te bouwen. Tot slot wordt aandacht besteed aan de Amerikaanse desinteresse en strategische inschattingfouten in deze periode, die het herstel van Afghanistan niet mogelijk maakten en de opmars

van de Taliban mogelijk maakten. Elk van deze factoren leverde een structurele bijdrage aan de machtsversplintering en het ontstaan van een nieuwe dreiging voor de regionale veiligheid.

De val van Najibullah

De terugtrekking van de Sovjettroepen was zorgvuldig en strategisch voorbereid, met als doel een stabiele (communistische) regering in Kabul achter te laten die op eigen kracht kon voortbestaan (Smith, 2014; Williams, 2014). Ondanks de Amerikaanse verwachtingen van een snelle machtswisseling, wist president Najibullah aan de macht te blijven dankzij militaire afspraken met lokale commandanten, voortdurende steun van Moskou en het uitblijven van effectieve doorbraken bij de *Mujahideen* (Smith, 2014). Het verschil was wel dat de Sovjets zelf niet meer actief meevochten.

Najibullah trachtte zijn regime te consolideren via hervormingen en nationale verzoening, gericht op de re-integratie van gemarginaliseerde groepen binnen de staatsstructuur (Williams, 2014). Zo reserveerde hij zetels in de nationale regering voor de *Mujahideen*, al wezen ze dit aanbod af. Ondanks pogingen tot distantie van het communistisch verleden, bleef de regering gekenmerkt door corruptie en geconcentreerde macht (Smith, 2014). In zijn retoriek profileerde hij zich als patriottisch leider die het nationale belang verdedigde tegen buitenlandse inmenging en interne rivalen (Stenersen, 2014).

Inspanningen tot pacificatie bleken uiteindelijk te kostbaar voor een uitgeputte staat, die zonder bescherming van haar Sovjetbondgenoot in 1992 niet langer kon voortbestaan (Dorransoro & King, 2005, p.206; Stenersen, 2014). De afzetting van Najibullah zou het pad vrijmaken voor de onderlinge strijd tussen rivaliserende *Mujahideen*-groepen.

De Peshawar Seven

De *Afghan Interim Government* (AIG), bestaande uit de *Peshawar Seven* slaagde er niet in een stabiel bestuur te vestigen (Newell, 1989; Dorransoro, 2007). Peshawar, gelegen op de grens met Afghanistan was het epicentrum waar de *Mujahideen* zich verzamelden om hun missies voor te bereiden (Smith, 2014).

Onderlinge rivaliteit, het niet kunnen omverwerpen van de regering in Kabul en gebrekkige samenwerking leidde tot een fragmentatie van het verzet van de AIG (Smith, 2014). Ze begonnen onderlinge disputen uit te vechten en groepen die buiten de AIG-coalitie vielen, besloten dan ook om hen niet te steunen (Stenersen, 2014). De akkoorden van Peshawar in 1992 voorzagen in een interim-regering onder Mujaddidi, maar deze hield nauwelijks stand. Binnen enkele maanden hervatte de openlijke strijd tussen de rivaliserende facties (Goodson, 1998, pp482-483). De rivaliteit werd gekenmerkt door drie patronen: Ten eerste vond de confrontatie plaats binnen een gesloten en onveranderlijk geografisch gebied; ten tweede veranderde de oorlog van aard en ten derde is het

onmogelijk om de rol van de buurlanden te negeren, die op grote schaal in het conflict intervenieerden. In deze context wisten de Taliban zich te organiseren en profileren als alternatief voor de bestaande chaos (Goodson, 1998; Stenersen, 2014).

De samenwerking van de vier meest fundamentalistische partijen binnen de Peshawar-coalitie (de *Jamiat-i-Islami*, *Hizb-i-Islami Hekmatyar*, *Hizb-i-Islami Khalis* en *Ittehad-i Islami*) met de zogeheten "Afghaanse Arabieren" – Arabische vrijwilligers die tijdens de USSR-bezetting de *Mujahideen* steunden in hun verzet – leidde tot de vorming van netwerken die later de basis vormden voor Al-Qaeda (Dorransoro, 2007; Williams, 2014; Stenersen, 2014). Tabel 2 stelt een overzicht van de *Peshawar Seven* voor.

Tabel 2: overzicht The *Peshawar Seven* (1989)

Fractie/partij	Leider(s)	Buitenlandse steun
<i>Jamiat-i-Islami</i>	Burhanuddin Rabbani, Massoud	Iran
<i>Hizb-i-Islami Khalis</i>	Yunis Khalis	Pakistan
<i>Harikat-i-Islami,</i>	Muhammad Nabi Mohammadi	Pakistan
<i>Hizb-i-Islami Hekmatyar</i>	Gulbuddin Hekmatyar	ISI, Saoedi-Arabië
<i>Ittehad-i Islami</i>	Abdul Rasul Sayyaf	Saoedi-Arabië
<i>Jebh-e-Nejat-e-Melli</i>	Sebghatullah Mujaddidi	Pakistan
<i>Mahaz-e-Milli-e-Islami</i>	Sayyid Ahmad Gailani	Iran, Pakistan

Amerikaanse desinteresse en strategische misrekeningen

Na het einde van de Koude Oorlog verschoof de Amerikaanse aandacht naar andere geopolitieke dossiers, zoals de transitie van de Sovjet-Unie en de Golfoorlog (Maley, 2002, p.168). De opkomst van de Taliban bracht Afghanistan echter opnieuw onder de aandacht van de Verenigde Staten. De abrupte beëindiging van de steun aan gewapende groeperingen, zonder strategie voor staatsopbouw, leidde tot langdurige instabiliteit en een wapenproliferatie onder de bevolking.

Het machtsvacuüm dat ontstond na de instorting van het centrale gezag creëerde gunstige omstandigheden voor de versterking van transnationale jihadistische netwerken (Hamid & Farrall, 2015). De Taliban wisten de Afghaanse burgeroorlog en de fragmentatie van het staatsbestel strategisch te benutten als opstap naar de implementatie van hun eigen politieke en ideologische project (Mobasher et al., 2022). Ze positioneerden zich niet enkel als militaire actor, maar ook als ordehersteller in een context van bestuurlijke afwezigheid.

Parallel hieraan kon Al-Qaeda, opgericht in 1988 in het Pakistaanse Peshawar, haar infrastructuur verder uitbouwen (Blanchard, 2004; Hamid & Farrall, 2015). Na hun verdrijving uit Soedan in 1996 verkreeg Al-Qaeda structurele bescherming van het Taliban-regime, dat hen een veilige uitvalsbasis verschafte binnen Afghanistan (Hamid & Farrall, 2015). Deze alliantie tussen beide actoren zou een sleutelrol spelen in de internationale veiligheidscontext van de daaropvolgende jaren (Blanchard, 2004; Stenersen, 2014).

Al-Qaeda ontstond als zijtak van de Afghaanse Arabieren, waar bin Laden zich van de *Maktab al-Khidamat* (Dienstenbureau voor de *Mujahideen*) afscheurde (Blanchard, 2004). De wortels van het terrorisme waartegen Operation Enduring Freedom zich later zou richten, liggen mede in deze periode van Amerikaanse afwezigheid en structureel beleidstekort.

4.1.3. Overname van de Taliban

Na het falen van de *Peshawar Seven* om een stabiel centraal gezag te vestigen, verzandde Afghanistan verder in factiestrijd en institutionele anarchie. Dit vormde niet alleen een probleem voor de Afghaanse bevolking, maar ook voor buurland Pakistan. Vanuit strategisch belang besloten ze, samen met Saudi-Arabië, de opkomende Taliban te steunen (Dorransoro & King, 2005, pp.233-250).

De oorsprong van de Taliban-beweging ligt in de tribale structuren van de *Pashtun-Mujahideen* uit de jaren tachtig, met leiders als Mullah Mohammed Omar afkomstig uit *Harikat-i-Islami*, van Mohammad Nabi Mohammadi en andere met achtergronden in *Hizb-e Islami-Khalis* van Yunus Khalis (Chandra, 2015). De oprichting van de Taliban vond plaats in de regio Qandahar, binnen een context van institutioneel verval, gewapende factievorming en economische uitbuiting van handelsroutes. Een

groep religieuze studenten uit Pakistaanse *madrasas* (religieuze scholen) mobiliseerde onder de naam “Taliban” en lanceerden, onder aanvoering van Mullah Omar, een gewapende campagne tegen de lokale krijgsheren, die systematisch geweld pleegden (Choudhury, 2017).

Lokale steun vanuit dorpen, handelsnetwerken in Quetta en logistieke bijstand door Pakistan versterkten hun capaciteiten, wat resulteerde in de snelle inname van strategische locaties zoals Spin Buldak en Qandahar (Chandra, 2015). Kort daarna viel de stad Qandahar in de handen van de Taliban en groeide dit gebied uit tot het machtscentrum van de beweging (Mobasher et al., 2022, pp.14-18). Binnen enkele jaren schakelden de Taliban verschillende Pashtun-facties uit en konden ze snel terreinwinst boeken, mede dankzij de frustratie van de bevolking over de continue instabiliteit onder de *Mujahideen* (Dorransoro, 2007; Mobasher et al., 2022). In bijlage A is te zien hoe deze evolutie zich doortrok. Toch konden de Taliban pas op 26 september 1996 de hoofdstad Kabul overnemen.

Tijdens hun bewind van 1996-2001 lag het bestuur van Afghanistan in handen van een kleine, in Qandahar gevestigde raad (*Quetta Shura*) van Pashtun-geestelijken, die trouw waren aan hun leider Mullah Omar. Onder dit regime ontbraken essentiële staatsstructuren: er was geen functionerend parlement, overheidsinstellingen beschikten over minimale middelen en waren nauwelijks uitgerust met moderne administratieve infrastructuur (Katzman, 2015). Bovendien bestonden er geen formele mechanismen van institutionele verantwoording of controle op het leiderschap van Mullah Omar, wat leidde tot een geconcentreerde en autoritaire besluitvorming (Akbar & Akbar, 2011; Katzman, 2015).

De Taliban profileerden zich als brengers van rechtvaardigheid en religieuze orde, maar hun bestuur kenmerkte zich door onderdrukking, geweld en uitsluiting. Ze beschouwden het als hun plicht om het land en de bevolking te “bevrijden” en een pure, ware islamitische orde te brengen. Afghanistan raakte zo internationaal steeds verder geïsoleerd door het negeren van herhaaldelijke internationale oproepen tot gematigder beleid (Jabeen et al., 2020; Mobasher et al., 2022).

De Amerikaanse steun tijdens de Sovjetperiode bevorderde de verspreiding van wapens en droeg bij aan de radicalisering van deze islamitische strijders. De context waarin OEF van start ging, werd dus mede gevormd door Amerikaanse keuzes en lag mee aan de basis voor de latere instabiliteit van het land.

4.1.4. De Taliban, Al-Qaeda en de VS

In de jaren voorafgaand aan Operation Enduring Freedom veranderde de verhouding tussen de Verenigde Staten en de Taliban geleidelijk. De opkomst van Al-Qaeda beïnvloedde deze relatie. Dit deel van de literatuurstudie belicht drie belangrijke fasen in deze evolutie. Eerst volgt een bespreking van de driehoeksverhouding tussen deze actoren. Vervolgens komt de geleidelijke breuk aan bod, die uiteindelijk uitmondde in een explosieve climax met de aanslagen op 11 september 2001. De aanval op Amerikaanse grondgebied betekende niet enkel een keerpunt in het Amerikaanse veiligheidsbeleid, maar vormde ook de directe aanleiding voor de start van Operation Enduring Freedom.

Relaties tussen de Taliban, VS en Al-Qaeda

In de beginfase van hun opkomst werden de Taliban in beperkte mate gezien als potentiële stabiliserende actor in Centraal-Azië – zelfs door de Verenigde Staten (Cristol et al., 2019; Jabeen et al., 2020, pp.164-168). Men kan stellen dat er in de beginperiode van hun machtsovername (1994–1996) sprake was van enige overeenstemming met de Amerikanen (Qian, 2020). Pogingen tot diplomatieke erkenning na de inname van Kabul in 1996 mislukten echter, mede doordat de Taliban weigerden om in te gaan op Amerikaanse voorwaarden (Cristol et al., 2019).

Bin Laden koesterde al vanaf het begin een diepe afkeer tegen het Westen, maar ook de Taliban begonnen zich steeds nadrukkelijker antiwesters op te stellen. Door zijn alliantie – formeel bekrachtigd via een huwelijk met de dochter van Mullah Omar – verkreeg bin Laden onderdak en strategische ruimte voor de expansie van zijn organisatie (Blanchard, 2004).

De blijvende Amerikaanse militaire aanwezigheid in Saudi-Arabië na de Golfoorlog, evenals de vernietiging van Irak, werden door figuren als bin Laden geïnterpreteerd als heiligschennis van islamitisch grondgebied (Blanchard, 2004). Dit versterkte het anti-amerikanisme binnen jihadistische netwerken en zou leiden tot een fundamentele breuk tussen de Verenigde Staten en de Taliban.

Breuk Taliban-VS

De betrekkingen tussen de Taliban en de Verenigde Staten verslechterden aanzienlijk na de terugkeer van Osama bin Laden naar Afghanistan. Na de bomaanslagen op de Amerikaanse ambassades in Kenia en Tanzania in 1998, waarbij meer dan 200 doden vielen, eisten de Amerikanen de onmiddellijke uitlevering van bin Laden. De weigering van de Taliban leidde tot een breuk. Hierdoor ontstond een nieuwe fase van gewelddadige confrontaties. In augustus 1998 voerden de Verenigde Staten raketaanvallen uit op vermeende Al-Qaeda-trainingskampen in Afghanistan en Soedan, als vergeldingsactie voor de aanslagen (Bisone, 2000).

Tegelijkertijd nam ook het ideologische conflict toe: de Taliban bleven sterk afhankelijk van fundamentalistische netwerken en stelden zich steeds nadrukkelijker antiwesters op (Cristol et al., 2019, pp. 49-74).

De Amerikaanse diplomatieke druk nam verder toe, vooral nadat minister van Buitenlandse Zaken Madeleine Albright openlijk het vrouwenbeleid van de Taliban veroordeelde en pleitte voor sancties (Cristol et al., 2019, pp. 49-74). De weigering van de Taliban om hun beleid aan te passen blokkeerde pogingen tot internationale erkenning. In 1999 nam de VN-Veiligheidsraad Resolutie 1267 aan, die sancties oplegde aan het Taliban-regime, Al-Qaeda en bin Laden ("UNSC", 1999).

Aanslagen WTC

Hoewel eerder al een aanslag op het WTC plaatsvond in 1993, toonde de gecoördineerde aanval in 2001 de capaciteit van Al-Qaeda om grootschalige terreur te plegen op Amerikaans grondgebied ("National Commission on Terrorist Attacks Upon the United States", 2004). De locatie was reeds in 1993 gekozen met het oogmerk een zo groot mogelijk aantal slachtoffers te veroorzaken (Parachini, 2000). De aanslagen in 2001 zorgden voor aanzienlijk meer slachtoffers en betekenden een fundamenteel keerpunt in de internationale orde en een heroriëntatie van het Amerikaans buitenlands- en veiligheidsbeleid. Ze toonden aan dat zelf het superieure Amerika kwetsbaar was voor externe aanvallen. In 2004 publiceerde het National Commission on Terrorist Attacks Upon the United States een gedetailleerd rapport over de hele gebeurtenis en de betrokkenheid van Al-Qaeda.

Strategisch gezien beoogde Al-Qaeda een scheiding te forceren tussen de westerse en islamitische wereld door met religieuze identiteit te polariseren en de westerse aanwezigheid in moslimlanden te delegitimeren (Dorrnsoro & King, 2005, pp. 315-317). Hierbij trachtte Al-Qaeda een fundamentele verschuiving teweeg te brengen binnen de publieke opinie.

De aanslagen van 11 september 2001 vormden de eerste en tot op heden enige aanleiding voor het activeren van artikel 5 binnen de NAVO. Hoewel het artikel oorspronkelijk was opgesteld om de invloedssfeer van de Sovjet-Unie te begrenzen, werd het in dit geval ingeroepen om een collectieve respons op een terroristische aanval te legitimeren. De aanslagen vormden niet alleen dé aanleiding voor OEF, maar zorgden ook voor een geopolitieke herschikking waarin bondgenootschappen, zoals de NAVO, hun strategisch bereik en mandaat aanzienlijk uitbreidden (Münch, 2021).

4.2. Operation Enduring Freedom

Hoewel Operation Enduring Freedom officieel liep van 2001 tot 2014, richt dit onderzoek zich uitsluitend op de eerste fase (2001-2005), die eindigt met de Afghaanse parlementsverkiezingen (Wolesi Jirga). Deze periode vormt een cruciaal moment in de Amerikaanse militaire strategie in de poging tot wederopbouw van het staatsapparaat na de val van het Taliban-regime. De doelstellingen van de Amerikaanse regering tijdens deze periode waren duidelijk gearticuleerd: het ontmantelen van terroristische netwerken, het voorkomen van nieuwe aanslagen zoals die van 9/11, en het bevorderen van democratische staatsinstellingen in Afghanistan door het introduceren van een prowesterse interim-regering (Chandra, 2015).

De tweede fase (2006-2010) en derde fase (2011-2014) blijven buiten beschouwing. Hoewel ze relevant en onlosmakelijk verbonden zijn met elkaar, vallen zij buiten het bereik van dit onderzoek. In een vervolgonderzoek kan hier dieper op worden ingegaan.

De bespreking van OEF is opgebouwd rond vijf centrale momenten die samen de kern vormen van de eerste fase van de interventie. In het eerste deel wordt de aanloop naar de operatie geschetst, met aandacht voor de strategische voorbereiding en de doelstellingen. Het tweede deel behandelt de snelle “val” van het Taliban-regime, waarbij wordt ingegaan op de wijdverspreide misperceptie dat de beweging volledig verslagen was. Het uitblijven van verdere actie door de Amerikanen in deze periode had aanzienlijke gevolgen voor het verloop van het conflict.

Het derde deel bespreekt het begin van de staatsvorming, waarbij het Bonn-akkoord fungeerde als kader voor de installatie van de interim-regering en de start van een bredere institutionele transitie. Tijdens het Bonn-proces ontstonden ook nieuwe institutionele ontwikkelingen en tegenbewegingen die de operatie beïnvloedden; deze fase komt aan bod in het vierde deel. Tot slot richt het laatste deel op het laatste ontwikkelingsstadium van de eerste fase: de organisatie van de presidents- en parlementsverkiezingen in 2004 en 2005, evenals het finaliseren en invoeren van een nieuwe grondwet, die essentieel was voor de legitimiteit en duurzaamheid van het nieuwe staatsbestel.

4.2.1. Begin OEF

Hoewel Operation Enduring Freedom formeel van start ging op 7 oktober, verklaarde de Bush-administratie dat Amerika krachtig zou reageren op de aanslagen. Dit leidde tot de lancering van zijn doctrine: *The War on Terror*. De focus lag in eerste instantie op luchtaanvallen tegen Al-Qaeda en het omverwerpen van het Taliban-regime (Lambeth, 2005, pp.1-12; Laub & Maizland, 2017). Al snel nam Washington een breed pakket aan maatregelen, waaronder militaire interventies, het opzetten en consolideren van internationale coalities, het intensiveren van inlichtingenverzameling en het

opsporen en bevriezen van de financiële netwerken van Al-Qaeda (Lambeth, 2005, pp.1-12). Een overzicht van deze maatregelen is terug te vinden in figuur 2 (Katzman, Thomas, & Congressional Research Service, 2017, p. 33).

Figuur 2: Amerikaanse strategie en implementatie in Afghanistan na 2001

<i>Stated and Implied Goals:</i> To prevent Al Qaeda and other terrorist groups from using Afghanistan to plan attacks on the United States, and to prevent the Taliban insurgency from overthrowing the Afghan government. <i>U.S. Strategy Implementation:</i> U.S. forces train, advise, and assist the ANDSF to secure Afghanistan and to conduct counterterrorism operations against Al Qaeda and the Islamic State-Khorasan Province. Combat is also authorized to counter imminent Taliban and other insurgent threats to U.S. forces and to Afghan forces and the Afghan government. <i>Drawdown and Provision of U.S. Enablers:</i> Following the 2009 “surge,” U.S. force levels reached a high of 100,000 in mid-2011, then fell to 68,000 (“surge recovery”) by September 20, 2012, and to 34,000 by February 2014. Current U.S. force level is about 9,800 plus about 6,400 forces from NATO partners in the “Resolute Support Mission.” The U.S. force remained at 9,800 during 2015-16 and declined to 8,400 (the current authorized level) at the end of 2016. It was reportedly in August 2017 that the actual number of U.S. troops serving in Afghanistan averages between 11,000 and 12,000 at any given time, a product of units overlapping as they transition in and out of the country.⁹⁷ No subsequent drawdowns have been stipulated by the Trump Administration, which authorized Secretary of Defense James Mattis in June 2017 to send around 4,000 additional troops to the country. <i>Long-Term Broad Engagement:</i> The SPA (see above) pledges U.S. security and economic assistance to Afghanistan until 2024. U.S. economic and Afghan force train and equip funding pledged by U.S. to remain roughly at current levels through at least FY2017. <i>Political Settlement/Pakistan Cooperation:</i> U.S. policy is to support a political settlement between the Afghan government and the Taliban. As part of that effort, U.S. officials attempt to enlist Pakistan’s commitment to deny safe haven in Pakistan to Afghan militants and to promote talks between the Afghan government and Taliban representatives. <i>Economic Development:</i> U.S. policy supports Afghan efforts to build an economy that can be self-sufficient by 2024 by further developing agriculture, collecting corporate taxes and customs duties, exploiting vast mineral deposits, expanding small industries, and integrating Afghanistan into regional diplomatic and trading and investment structures.
--

Bron: Katzman, K., & Thomas, L. (2017, p.584). Afghanistan: Post-Taliban governance, security, and us policy (updated). *Current Politics and Economics of the Middle East*, 8(4), 531-643. <https://www.proquest.com/docview/2273146378?pq-origsite=gscholar&fromopenview=true&sourcetype=Scholarly%20Journals>

Vanaf de aanslagen van 11 september veranderde ook het internationale engagement van de Amerikanen. Het doel verschoof naar wereldwijde militaire hegemonie en het zich toekennen van een unieke positie (Laub & Maizland, 2017). Alhoewel deze ontwikkeling reeds onder de regering-Clinton

was ingezet, werd dit denken onder Bush nog explicieter uitgedrukt (Dorrnsoro & King, 2005). De VS beoogden hun militaire hegemonie te behouden en de unieke positie in de internationale betrekkingen toe-eigenen op basis van wat zij zagen als hun uitzonderlijke status en bijhorende verantwoordelijkheden (“The National Security Strategy of the United States of America”, 2002). De Amerikaanse doctrine vormde een duidelijke breuk met het internationaal recht. Het fundamentele beginsel van het VN-Handvest – verbod op het gebruik van geweld, behalve in geval van zelfverdediging – zoals vervat in artikel 51, werd vervangen door een strategie gebaseerd op preventieve actie (“United Nations”, 1945). Aangezien deze operatie geen vredesoperatie was, maar een antiterroristische en militaire gevechtsmissie gericht op het omverwerpen van de Taliban, was ze eenvoudiger te rechtvaardigen. Gezien de fragiele toestand van de Afghaanse staat, gebruikten de VS dit als argument om hun interventie te legitimeren (Ibrahimi, 2023). De Verenigde Staten zagen zichzelf als slachtoffer van een aanval en dus gerechtigd om te reageren.

Hoewel OEF brede internationale coherentie genoot – met bijdragen van onder andere het VK, Frankrijk en Canada – bleef het in essentie een Amerikaanse operatie (Laub & Maizland, 2017). De interventie werd niet onder NAVO-vlag gevoerd. De formele betrokkenheid van de NAVO manifesteerde zich pas in 2003, toen de organisatie het commando overnam van de International Security Assistance Force (ISAF), die aanvankelijk onder roterend nationaal leiderschap functioneerde (Williams, 2011). Deze missie werd opgericht onder mandaat van de VN-Veiligheidsraad, zoals vastgelegd in Resolutie 1386 met als doel de Afghaanse overgangsautoriteiten te ondersteunen bij het handhaven van veiligheid en stabiliteit (“UNSC”, 2001d). De Amerikanen kozen bewust voor een autonome koers en distantieerden zich van de defensieve aard van de NAVO door in te zetten op offensieve en preventieve acties.

De Verenigde Staten kozen in deze beginfase bewust voor een luchtdominante aanpak, waarbij het gebruik van grondtroepen beperkt bleef en sterk afhankelijk was van luchtsteun en de inzet van lokale bondgenoten. Dit bood de gelegenheid om nieuwe militaire doctrines, zoals het *Agile Combat Support-concept* (ACS), te implementeren in onvoorziene omgevingen (Tripp et al., 2004). ACS is een concept binnen de Amerikaanse luchtmacht, dat de nadruk legt op het vermogen om snel en flexibel logistieke en operationele ondersteuning te bieden aan gevechtseenheden (Tripp et al., 2004). Op 5 oktober stationeerden de eerste troepen zich in Oezbekistan; vliegdekschepen stonden paraat in de Indische Oceaan en de internationale isolatie van de Taliban voltrok zich in een opmerkelijk tempo (Dorrnsoro & King, 2005).

De kern van OEF in deze eerste fase was het voorkomen dat Afghanistan opnieuw een veilige haven voor terrorisme zou worden (Deshmukh, 2022; Brooks, 2023). Parallel aan het ontmantelen van Al-

Qaeda's netwerken en het omverwerpen van het Taliban-regime, pleitte Bush voor de opbouw van een stabiele Afghaanse regering met zelfvoorzienende Afghaanse veiligheidstroepen (Durch, 2003; Brooks, 2023). Later zou Obama een beleidswijziging doorvoeren met een escalatie van Amerikaanse troepen op korte termijn (Katzman & Thomas, 2017; Deshmukh, 2022).

Toch bleek Bush's strategie structureel beperkt. Al-Qaeda opereerde als een transnationale organisatie met verspreide netwerken. De Taliban behielden, ondanks hun initiële terugval, invloed als dominante actor binnen Afghanistan. De Amerikaanse aanname dat een samenleving van buitenaf volgens externe normen kon worden hervormd, herhaalde de structurele fouten van eerdere buitenlandse interventies, zoals de Sovjetbezetting (Biscop, 2021, pp.159-162).

4.2.2. De “val” van de Taliban

Op 12 november 2001 wisten Amerikaanse troepen de Afghaanse hoofdstad Kabul in te nemen. Al snel vielen de Taliban uiteen na hun eerste grote nederlaag bij Mazar-e-Sharif op 9 november. De Amerikaanse strategie evolueerde snel: er werd vluchtig gekozen voor een model waarbij kleine Amerikaanse Special Forces samenwerkten met lokale strijdkrachten van de Noordelijke Alliantie (*United Islamic Front for the Salvation of Afghanistan*), ondersteund door intensieve Amerikaanse luchtaanvallen die de Taliban-linies verzwakten (Durch, 2003; Katzman et al., 2017).

Hoewel deze benadering effectief leek in het uitschakelen van de Taliban-structuur, bracht zij geen duurzame strategische overwinning. Al-Qaeda slaagde erin zich terug te trekken en een nieuw, veilig toevluchtsoord te vestigen langs de Afghaans-Pakistaanse grens. Dit legde de symbolische aard van de Amerikaanse overwinning bloot (Dorransoro & King, 2005). Mislukte operaties zoals die in de Tora Bora-grotten, waar bin Laden zich schuilhield, ondermijnden het militaire momentum en veroorzaakten aanzienlijke frustraties binnen de Amerikaanse gelederen (Kerry, 2009). Een definitieve overwinning bleef uit.

Al-Qaeda hergroepeerde zich snel en verplaatsten zijn kernactiviteiten naar Pakistan, ondanks de aanwezigheid van Pakistaanse grenscontroles (Kerry, 2009). Tegelijkertijd wisten ook de Talibanleiders te ontsnappen. De heropleving van de terreurgroep viel samen met de toenemende gewelddadigheid van de Taliban in Afghanistan. Vanuit strategisch oogpunt kan men zich dan ook afvragen in hoeverre de Amerikaanse aanpak in deze fase voldoende doordacht was.

4.2.3. Begin van Staatshervorming en het Bonn-akkoord

De inname van Kabul door de Noordelijke Alliantie in november 2001 luidde een nieuwe institutionele fase in voor Afghanistan. Reeds op 14 november nam de VN-Veiligheidsraad Resolutie 1378 aan om de Verenigde Naties een centrale rol te geven bij het opzetten van een overgangsbestuur ("UNSC", 2001b; Durch, 2003). Parallel aan de militaire operaties zette de internationale gemeenschap de eerste stappen richting een nieuwe staatsstructuur.

De opbouw van de Afghaanse Nationale Defensie- en Veiligheidskrachten (ANDSF), bestaande uit het Afghaanse Nationale Leger (ANA) en de Afghaanse Nationale Politie (ANP), vormde een essentiële pijler binnen het bredere staatsvormingsproces en was onmisbaar voor het waarborgen van het de binnenlandse veiligheid (Katzman & Thomas, 2017). Rapporten van het Amerikaanse ministerie van Defensie benadrukten hierbij hardnekkige structurele problemen, zoals personeelstekort, gebrekkige training en corruptie (Katzman & Thomas, 2017). In hun studie voor de Congressional Research Service beschrijven Katzman en Thomas (2017) in het hoofdstuk *"Building Afghan Forces and Establishing Rule of Law"* hoe de Amerikaanse inspanningen gericht waren op de institutionele opbouw van deze veiligheidsstructuren als fundament voor een functionerende rechtsstaat.

De institutionele hervormingen werden geformaliseerd tijdens de internationale conferentie in Bonn, Duitsland, die plaatsvond van 27 november tot 5 december 2001. Hier kwamen vertegenwoordigers van vier grote Afghaanse facties bijeen, met uitzondering van de Taliban (Jalali, 2006; Fields & Ahmed, 2011). De conferentie resulteerde in het Bonn-akkoord, dat als blauwdruk fungeerde voor het herstel van de Afghaanse staat en het in goede banen leiden van een democratische transitie (Jalali, 2006).

Het akkoord had tot doel een meerjarig proces te initiëren dat – met 2005 als beoogd eindpunt – moest resulteren in de goedkeuring van een nieuwe grondwet, de organisatie van presidents- en parlementsverkiezingen (Rubin & Hamidzada, 2007). Daarnaast omvatte het akkoord de ontmanteling van gefragmenteerde gewapende groeperingen, de versterking van de nationale economie, de uitbreiding van het onderwijssysteem en de bevordering van sociale rechten, in het bijzonder met betrekking tot de positie en toekomstperspectieven van Afghaanse vrouwen (Jalali, 2006; Rubin & Hamidzada, 2007; Fields & Ahmed, 2011).

De onder auspiciën van de Verenigde Naties georganiseerde conferentie betrof geen formele vredesonderhandelingen, maar richtte zich op het uitwerken van afspraken omtrent machtsspreiding binnen een tijdelijk overgangsbestuur (Afghaanse interim-autoriteit) (AIA) (Ayub & Kouvo, 2008, pp.649-652; Fields & Ahmed, 2011). De samenstelling van deze interim-regering (december 2001) is

terug te vinden in bijlage B. Twee andere centrale maatregelen binnen het akkoord moesten snel worden uitgevoerd:

- 1) De terugtrekking van troepen van de Noordelijke Alliantie uit Kabul ten gunste van een internationale vredesmacht.
- 2) De verplichting tot samenwerking met de internationale gemeenschap in de strijd tegen terrorisme, drugshandel en georganiseerde misdaad (Fields & Ahmed, 2011).

De implementatie van het akkoord verliep echter niet zonder controverse. Hoewel de internationale gemeenschap het proces als 'Afghaans geleid' presenteerde, was de invulling daarvan beperkt en voornamelijk gebaseerd op de aanwezigheid van strijdende facties die in de jaren 90 verantwoordelijk waren voor grootschalig geweld (Ayub, & Kouvo, 2008). De representatie van de interim-regering was voor veel Afghanen discutabel, waarbij de Noordelijke Alliantie een prominente rol kreeg toebedeeld, met onder meer de controle over de inlichtingendiensten als beloning voor hun militaire samenwerking met de VS (Ayub, & Kouvo, 2008; Akbar & Akbar, 2011; Jabeen, & Shauket, 2019). Hamid Karzai, een Pashtun-leider, werd benoemd tot hoofd van de interim-regering en won later achtereenvolgens de presidentsverkiezingen in 2004 en 2009. Hij moest een gevoel van inclusiviteit creëren, hoewel zijn machtsbasis grotendeels afhankelijk bleef van internationale steun (Rubin & Hamidzada, 2007).

De rol van de traditionele volksvergadering, de *Loya Jirga* (LJ), speelde een centrale rol in het formeel overdragen van de macht aan de transitieregering in juni 2002. Deze assemblee, bestaande uit vertegenwoordigers van etnische, tribale en politieke groeperingen, moest zorgen voor interne legitimiteit (Buchholz, 2007).

De internationale gemeenschap volgde de "big tent approach", waarbij lokale oorlogsheren en elites opnieuw werden geïntegreerd in de staatsstructuur in ruil voor steun aan het vredesproces (Fields & Ahmed, 2011; Schmeidl, 2016). Hoewel deze strategie bedoeld was om brede steun te verkrijgen, leidde ze tot de uitsluiting van grote delen van de bevolking, vooral in rurale gebieden, en versterkte ze informele machtsstructuren. Schmeidl (2016) concludeert dat dit heeft geleid tot een hybride staatsmodel, waarin een aanzienlijke kloof zichtbaar blijft tussen formeeldemocratische instituties en de feitelijke politieke praktijk.

Twee parallelle agenda's domineerden het proces: politieke stabilisatie en technische staatsopbouw. Deze waren vaak niet complementair. De marginalisering van informele structuren ten gunste van formele instellingen zorgde voor een beperkte aansluiting bij de lokale realiteit (Ayub, & Kouvo, 2008, pp.649-652).

4.2.4. Institutionele ontwikkelingen en tegenbewegingen

Na de militaire operatie Anaconda in het voorjaar van 2002 – uitgebreid geanalyseerd in hoofdstuk vijf van Lambeth (2005) – begon de strategische aandacht van de Verenigde Staten geleidelijk te verschuiven naar de opkomende spanningen in Irak (Chandra, 2015, pp. 79–95). Deze operatie, die gericht was op het uitschakelen van resterende Al-Qaeda- en Taliban-elementen in de Shahi-Kot-vallei, resulteerde weliswaar in tactische successen, maar onthulde ook significante tekortkomingen in coördinatie, inlichtingenvergaring en interoperabiliteit tussen coalitietroepen (Lambeth, 2005, pp. 163–246). Naast OEF lanceerde de Bush-administratie in 2003 ook Operation Iraqi Freedom (OIF). Hoewel er zeker vergelijkbare elementen en tendensen zijn met OEF, zoals de bestrijding van terrorisme, wordt hier niet verder op ingegaan. Wel had deze operatie ook gevolgen voor het verdere verloop van OEF. Terwijl de aandacht van Washington verschoof, bleef Afghanistan in hoge mate afhankelijk van internationale steun om staatsopbouw en veiligheid te waarborgen. Hoewel er in Kabul enige mate van controle was bereikt, moest het gezag van de centrale regering dringend worden uitgebreid naar de rest van het territorium (Goodson, 2004; Tripp et al., 2004).

Om dit te realiseren werkte het Amerikaanse leger samen met de VN aan initiatieven om het gezag van de regering te versterken en uit te breiden naar andere delen van het land. Dit resulteerde in de oprichting van Provincial Reconstruction Teams (PRT's) (Goodson, 2004). Hoewel het de veiligheid verbeterde, werd dit niet door iedereen onthaald, aangezien het systeem geen gecentraliseerde controleautoriteit kende (Chandra, 2015, pp.79-95).

Regionale machthebbers interpreteerden de bemoeienis van Kabul dan ook vaak als een bedreiging voor hun autonomie, wat uitdraaide op een hernieuwde fragmentatie van het staatsgezag, vergelijkbaar met de desintegratie van staatsstructuren tijdens de *Mujahideen*-periode (Dorrnsoro & King 2005, pp.331-338). De verdeeldheid binnen de centrale overheid ondergroef president Karzai's positie door invloedrijke netwerken zoals de *Shura-yi Nazar* (Tripp et al., 2004; Chandra, 2015, pp.79-95). Deze politieke en militaire alliantie had haar wortels in het verzet tegen de Sovjet-Unie en werd later een kerncomponent van de Noordelijke Alliantie. Na 2001 verwierf deze groep talrijke sleutelposities binnen de interim-regering, wat spanningen veroorzaakte binnen het uitvoerend gezag (Dorrnsoro & King 2005, pp.331-338).

Een belangrijke mijlpaal in de institutionele transitie volgde in juni 2002 met het bijeenroepen van een *Emergency Loya Jirga* (ELJ). Dit mechanisme legitimeerde de overgangsautoriteiten (Bucholz, 2007; Smith, 2019). Onder VN-begeleiding koos de vergadering Karzai formeel tot president voor een periode van twee jaar. Opnieuw verliep de procedure onder moeilijke omstandigheden: aanhoudende onveiligheid en een gebrek aan transparantie tastten de legitimiteit van het proces aan (Rubin, 2004).

Daarnaast uitten meerdere afgevaardigden kritiek op het beperkte inspraakmechanisme bij de samenstelling van de overgangsregering, die door velen als onvoldoende representatief werd ervaren (Rubin, 2004). Ondanks de problemen kon toch een regering worden gevormd - zij het onder enige druk. Een overzicht van de verdeling van de sleutelposities binnen deze regering is opgenomen in bijlage C aan het einde van dit document.

Vanwege dergelijke intimidatietechnieken besloot de regering-Karzai het grondwettelijke proces, dat in 2004 moest worden afgerond, niet voortijdig openbaar te maken. De onmiddellijke prioriteit lag bij het vestigen van een stabiel machtscentrum, hoewel bredere inclusie en participatie eveneens als essentiële doelstellingen binnen dit proces dienden te worden nagestreefd.

Terwijl in Kabul de institutionele hervorming voortschreed, benutten Talibanstrijders de gelegenheid om zich te hergroeperen. Onder leiding van Mullah Mohammed Omar bleef de *Quetta Shura*-Taliban actief opereren als het hoogste leidinggevende orgaan van de beweging (Dorrnsoro & King, 2005; Chandra, 2015). Deze raad, die zich na de Amerikaanse invasie van 2001 in ballingschap hergroepeerde in de Pakistaanse stad Quetta, vormt de centrale bestuurs- en commandostructuur van de Afghaanse Taliban (Rehman, 2022). De *Quetta Shura* is verantwoordelijk voor strategische besluitvorming, militaire planning, de ideologische koers en de bestuurlijke coördinatie van de opstand tegen zowel de Afghaanse regering als buitenlandse troepen (Rehman, 2022).

In vergelijking met de beginperiode werden de operaties van de Taliban effectiever, hoewel ze directe confrontaties met westerse troepen doorgaans trachtten te vermijden (Goodson, 2004). Door middel van guerrillatactieken en zelfmoordaanslagen probeerden zij hun invloed uit te breiden naar diverse provincies (Dorrnsoro & King, 2005, pp. 338-345).

In de overwegend Pashtun-regio's hielden de Taliban hun machtsbasis in stand. Het optreden van Amerikaanse troepen – waaronder meldingen van burgerslachtoffers, mishandeling van gevangenen en intimidatie – voedde antiwesterse sentimenten en versterkte het narratief van de Taliban (Rubin, 2004). De Taliban gebruikten deze incidenten als propaganda-instrument om het lokale verzet aan te wakkeren en de buitenlandse aanwezigheid af te schilderen als strijdig met Afghaanse soevereiniteit en islamitische waarden (Goodson, 2004). De door het Westen gesteunde regering in Kabul werd door de Taliban dan ook als illegitiem beschouwd.

De aanslagen van de Taliban richtten zich doelbewust op staatsinstellingen, om verkiezingsdagen en -processen actief te saboteren (Rubin & Hamidzada, 2007). Zo werden VN-kantoren en verkiezingscentra systematisch het doelwit van aanvallen (Akbar & Akbar, 2011). Parallel hieraan kreeg de overgangsregering van Karzai de taak toegewezen om een nieuwe grondwet te formuleren, nationale verkiezingen te organiseren en een duurzaam staatsbestel te consolideren (Dorrnsoro &

King, 2005, pp.329-331; Chandra, 2015, pp.20-21). Deze institutionele hervorming bleek echter bijzonder uitdagend, aangezien het gezag van de centrale overheid zich nauwelijks verder dan Kabul uitstreekte (Rubin, 2004).

4.2.5. Een nieuwe grondwet en Verkiezingen

Op 4 januari 2004 bekrachtigde de constitutionele *Loya Jirga* de nieuwe Afghaanse grondwet (Smith, 2019). Deze grondwet creëerde een sterk presidentieel systeem, zoals Karzai wenste. Hij stelde dat dat een parlementair model de etnische rivaliteiten uit de burgeroorlogsperiode zou kunnen doen herleven (Rubin, 2004). De president kreeg omvangrijke bevoegdheden, waaronder vetorecht op wetgeving en benoemingsrecht over een derde van het Hogerhuis (*Meshrano Jirga*) (Rubin, 2004). Afghanistan kreeg een bicameraal systeem met naast de *Meshrano Jirga* een rechtstreeks verkozen *Wolesi Jirga* (Katzman, 2015). Op het gebied van gelijkheid werden er kleine stappen gezet: de helft van de door president benoemde leden van de *Meshrano Jirga* moest bestaan uit vrouwen (Dorransoro & King 2005, pp.331-338). In tegenstelling tot het eerdere kiesstelsel, dat leidde tot oververtegenwoordiging van Pashtuns, bepaalde de nieuwe grondwet dat de *Wolesi Jirga* zou worden verkozen verkozen “in verhouding tot de bevolking” (Rubin, 2004).

Hoewel de nieuwe grondwet een belangrijk institutioneel kader vormde, bleef het proces gekenmerkt door een gebrek aan transparantie en inclusiviteit – elementen die essentieel zijn om een dialoog op nationaal niveau te organiseren. Diverse gematigde islamitische groepen werden uitgesloten van de grondwetscommissie, terwijl invloedrijke facties zoals *Shura-yi Nazar* oververtegenwoordigd waren (Finkelman, 2005). De rol van de islam en de rechten van etnisch-religieuze groepen vormden daarnaast een bron van verdeeldheid (Finkelman, 2005). Artikel 2 van de grondwet erkent de islam als staatsgodsdienst, maar laat ruimte voor religieuze vrijheid “binnen de grenzen van de wet” (“Afghanistan 2004 Constitution”, art. 2, z.d.). Dit bracht spanningen teweeg tussen conservatieve geestelijken en gematigde Afghaanse burgers.

De goedkeuring van de grondwet vormde een basis voor de eerste presidentsverkiezingen in oktober 2004. Hamid Karzai won deze verkiezingen met 55,4% van de stemmen. Figuur 3 geeft een overzicht van de stemverdeling. Ondanks de hoge opkomst onder geregistreerde burgers (84%), bleef de algemene representatie beperkt, gezien de jonge demografie – de mediaanleeftijd lag rond de 14 jaar – terwijl ook analfabetisme, beperkte toegang tot informatie en administratieve obstakels ertoe bijdroegen dat veel stemgerechtigden niet op de hoogte waren van het verkiezingsproces of zich niet registreerden (Ra’ees, 2005). Bovendien bevonden zich nog talrijke Afghanen in vluchtelingenkampen of in ballingschap, waardoor deelname aan de verkiezingen praktisch onmogelijk bleef (Ra’ees,

2005). Volgens gegevens van de World Bank Group en Worldometers bedroeg de populatie destijds 23.560.654 mensen, waarvan slechts ongeveer een derde een stem uitgebracht had (Ra'ees, 2005).

Figuur 3: uitslag van de presidentsverkiezingen 2004

Valid Votes: 8,024,536		Invalid Votes: 104,404	
Total Votes: 8,128,940			
Candidate	Affiliation	Votes Polled	% Votes
Hamid Karzai	Independent	4,443,029	55.4
Yunus Qanooni	Hezbe-Nuhzat e Mili	1,306,503	16.3
H M Mohaqiq	Independent	935,325	11.7
A Rashid Dostum	Independent	804,861	10.0
A Latif Pidram	Hezbe-Cangara e Mili	110,160	1.4
Masooda Jalal	Independent	91,415	1.1
Syed Ishaq Gilani	Nuhzate Hambastage Mili	80,081	1.0
Ghulam Farooq N	Hezbe-Istiqlal	24,232	0.3
10 candidates*	Independent	228,930	2.8

Bron: Ra'ees, W. (2005, p.42). Presidential Election in Afghanistan: Democracy in the Making. *Intellectual Discourse*, 13(1). Gebaseerd op The Joint Election Management Body, "2004 Afghan Election Project: Afghanistan's Presidential Election Results" [Online] available from, <http://www.electionsafghanistan.org.af/Election%20Results%20Website/index.htm>, accessed April, 21, 2005.

Na afloop van het verkiezingsproces kwam een nieuwe regeringssamenstelling tot stand (zie bijlage D voor het resultaat). Alhoewel de parlementsverkiezingen pas in 2005 plaatsvonden, werd toch al een regering gevormd. De grondwettelijke structuur bepaalde dat de president als hoofd van de uitvoerende macht ministers kon benoemen, maar dat goedkeuring door het parlement pas verplicht was ná de installatie (Rubin & Hamidzada, 2007; Akbar & Akbar, 2011; Schmeidl, 2016). Aangezien het parlement pas in september 2005 werd verkozen en in december 2005 geïnstalleerd, functioneerde de regering in de tussentijd zonder parlementaire controle. Dit was conform het overgangsrecht zoals vastgelegd in de grondwet en het Bonn-akkoord (Reynolds et al., 2005; Rubin & Hamidzada, 2007; Akbar & Akbar, 2011; Schmeidl, 2016). Karzai's regering werd vanaf 2004 geacht legitiem te zijn omdat:

- 1) De president in 2004 democratisch was verkozen
- 2) De grondwet via een constitutionele *Loya Jirga* aangenomen was
- 3) De uitvoerende macht prioriteit kreeg vanwege de nood aan stabiliteit en staatsopbouw

Critici wezen op de haast waarmee de verkiezingen waren georganiseerd. De verslechterde veiligheidssituatie, Taliban-dreiging, Al-Qaeda, drugskartels, gebrek aan institutionele structuren en tekort aan personeel en middelen om alles te organiseren ondermijnden het vertrouwen in dit proces (Schmeidl, 2016; Katzman & Thomas, 2017). Eind augustus 2004 vond nog een zware aanslag plaats in Kabul, gericht op een beveiligingsfirma. Ook buitenlandse inmenging droeg bij aan het wantrouwen. De perceptie leefde dat de Afghaanse presidentsverkiezingen mede dienden als onderdeel van de electorale strategie van de Bush-administratie (Schmeidl, 2016).

In 2005 vond het sluitstuk van het Bonn-proces plaats: de parlements- en provincieverkiezingen. Na de chaotisch verlopen presidentsverkiezingen bood deze stembusgang een kans om de voorbereidingen te verbeteren en eerdere tekortkomingen systematisch aan te pakken (Dimitroff, 2006; Ra'ees, 2006). Het onderzoek van Reynolds et al. (2005), Wilder (2005) en National Democratic Institute (NDI) (2006) biedt een uitgebreide analyse van deze gebeurtenis. Van de 249 zetels, vormden de Pashtuns de grootste groep met 108 verkozenen, gevolgd door de Tadzjiken met 73 zetels. De resterende zetels werden verdeeld onder de Hazara, Oezbeken, Turkmenen, Beloetsjen en Nooristani (Dimitroff, 2006; Ra'ees, 2006).

De verkiezingen verliepen zonder partijstructuren, met veel onafhankelijke kandidaten, waaronder ex-krijgsheren (Reynolds et al., 2005; Dimitroff, 2006). Fraude, volmachtstemmen en inmenging van lokale autoriteiten ondermijnden de integriteit, maar het proces werd internationaal erkend als een belangrijke stap richting democratische institutionalisering (Dimitroff, 2006). De gekozenen uit de *Wolesi Jirga* weerspiegelden een pluralistisch spectrum aan etnische, religieuze en politieke stromingen. Opvallend was de sterke prestatie van vrouwelijke kandidaten, van wie bijna 30% zonder gebruik van quota een zetel veroverde (Reynolds et al., 2005; Ra'ees, 2006).

Het debat over de inrichting van de politieke instellingen representeerde diepgewortelde etnische verwachtingen. Gezien de fragiele staat van het politieke proces na de val van de Taliban en Karzai's zwakke positie, streefde Washington naar een snelle verkiezing om zijn leiderschap te legitimeren en alternatieve kandidaten te ontmoedigen (Akbar & Akbar, 2011; Schmeidl, 2016; Jabeen & Shauket, 2019). Karzai's uitgesproken verzet tegen de dominante rol van factiecommandanten symboliseerde echter tekenen van een falende strijd tegen het terrorisme in Afghanistan. Tijdens zijn verkiezingscampagne verklaarde hij ook dat particuliere milities de grootste bedreiging van Afghanistan vormden – groter dan de Taliban-opstand (Chandra, 2015, pp.42-54).

De geloofwaardigheid van het Bonn-proces gold tegelijk als prioriteit voor zowel de VS als de VN. De VN verklaarde al eerder dat het een onvolmaakte verkiezing eerder zou aanvaarden dan het risico te nemen dat het Bonn-proces in diskrediet zou worden gebracht of zou mislukken (Wilder, 2005). Vanuit

dat perspectief diende een vroege verkiezing niet enkel om Karzai's legitimiteit te versterken, maar ook om het internationale vertrouwen in het door het Westen geleide staatsvormingsproces te behouden.

De succesvolle organisatie van een democratische verkiezing betekende al een stap voorwaarts op zichzelf voor Afghanistan. De meeste verkiezingen en processen verliepen moeizaam en werden gekenmerkt door onveiligheid, intimidatie en beschuldigingen van corruptie en verkiezingsfraude (Schmeidl, 2016). Afghanistan moest een westerse democratie worden, maar toch zou het nauwelijks volstaan om van een mislukte staat een stabiele democratie te maken (Dimitroff, 2006; Schmeidl, 2016). Andere maatregelen zoals het uitroeien van grote drugshandel en andere illegale activiteiten, die meer dan een derde van de Afghaanse economie vertegenwoordigen, stonden nog op de agenda, maar konden moeilijk worden bewerkstelligd (Byrd & Ward, 2004; Goodson, 2004; Ra'ees, 2006).

Gelet op deze structurele tekortkomingen rijst de vraag in hoeverre OEF als een succesvolle militaire operatie kan worden beschouwd. In het vervolg van dit onderzoek wordt uiteengezet wat onder een succesvolle militaire interventie wordt verstaan en welke evaluatiecriteria gehanteerd kunnen worden om dit onderzoek te onderbouwen.

4.3. Criteria militaire operaties

Deze vraag laat zich niet reduceren tot een eenvoudige dichotomie van succes of falen. Militaire interventies situeren zich doorgaans op een continuüm, waarbij succes afhankelijk is van uiteenlopende, vaak contextgebonden factoren. Een genuanceerde evaluatie vereist daarom een multidimensionale benadering, gebaseerd op samenhangende en theoretisch onderbouwde criteria. Dit onderdeel bespreekt diverse wetenschappelijke benaderingen met het oog op een evenwichtige en analytisch verantwoorde selectie.

Het beoordelen van succes is tijdsgebonden. Klassieke denkers zoals Sun Tzu, Thucydides, Jomini, Clausewitz en Liddell Hart boden waardevolle inzichten, maar hun modellen zijn onvoldoende toegesneden op de complexiteit van hedendaagse operaties (Jackman, 2009). Theoretische kaders evolueren, net als militaire strategieën.

Deze studie past uiteindelijk de vier succescriteria van Rodt (2011) toe, die algemeen zullen worden toegelicht in het eerste deel. Daarnaast volgt een kritische bespreking van alternatieve benaderingen. De uiteindelijke selectie van deze criteria en waarom andere benaderingen niet verder uitgewerkt zijn, wordt nader onderbouwd binnen het onderzoeksdesign.

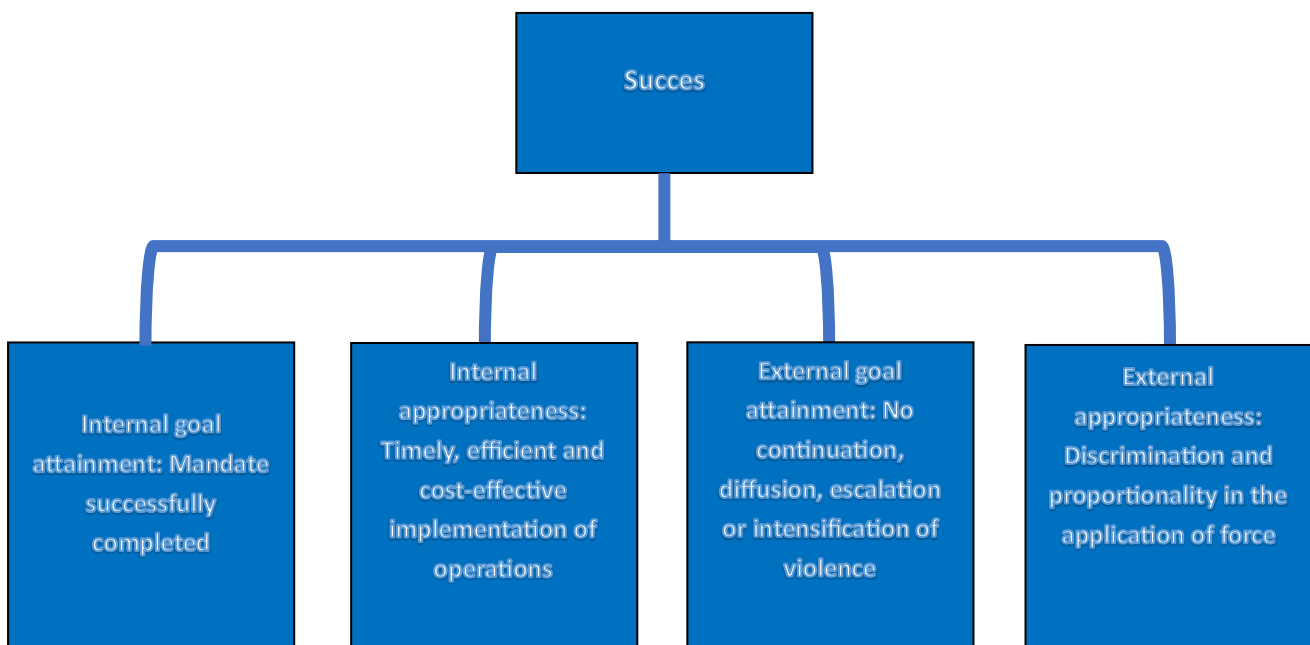
4.3.1. Rodt

Het onderzoek van Rodt (2011) maakt een systematische evaluatie mogelijk en creëert een theoretisch kader voor het beoordelen van succes in EU-operaties op het gebied van militair conflictmanagement. Hoewel het model werd ontwikkeld binnen een Europees kader, is het toepasbaar op het Amerikaanse optreden in Afghanistan, mits contextuele aanpassingen.

Rodt (2011) maakt een fundamenteel onderscheid tussen het interne en externe perspectief bij het beoordelen van militaire operaties. Dit onderscheid betreft het uitgangspunt van waaruit succes wordt geanalyseerd. Het interne perspectief beoordeelt hoe effectief de operatie was in functie van de doelstellingen van de uitvoerende actor (de Verenigde Staten). Het externe perspectief analyseert de impact van de operatie op het conflict en de bredere Afghaanse samenleving, los van de strategische belangen van de actor. Onder figuur 4 is een schematisch overzicht terug te vinden van Rodts model.

Beide perspectieven zijn nog eens onderverdeeld in doelbereiking en geschiktheid. Doelbereiking onderzoekt of de operatie haar doel heeft bereikt en met geschiktheid naar de manier waarop de operatie haar doel trachtte te bereiken. Op basis van deze vier criteria zal dit onderzoek worden geëvalueerd. Enkel wanneer aan alle vier criteria voldaan is, kan volgens Rodt gesproken worden van een succesvolle militaire operatie.

Figuur 4: Succes in militaire conflictbeheersingsoperaties

Bron: Rodt, A. P. (2011, p.42). Taking stock of EU military conflict management. *Journal of Contemporary European Research*, 7(1).

4.3.2. Andere onderzoekers

Brooks

Hoewel het model van Rodt (2011) centraal staat in deze studie, bestaan er andere relevante theoretische kaders. Zo benadrukt Brooks (2007 & 2023) militaire effectiviteit als het vermogen van een staat om middelen en personeel om te zetten in operationele slagkracht. In eerder werk (2007) onderzocht ze reeds de bronnen van militaire effectiviteit. Ook andere aspecten zoals sociaal kapitaal en technologie zijn belangrijke componenten binnen militaire macht (Brooks, 2007).

In haar analyse van de Amerikaanse betrokkenheid in Afghanistan concludeert Brooks (2023) dat de Verenigde Staten faalden in het afstemmen van militaire activiteiten op politieke en strategische doelen en het aanpassen van operaties aan zowel eigen als vijandige capaciteiten. Drie kernproblemen worden daarbij geïdentificeerd:

- 1) Inconsistenties tussen trainingsprogramma's
- 2) Het ontbreken van samenhang tussen politieke doelen en militaire operaties
- 3) Gebrekkige integratie van strategie met operationele en tactische niveaus

Jackman

Het onderzoek van Jackman (2009) ontwikkelde een model dat militair succes interpreteert als een combinatie van strategisch en politiek succes. Zijn historische vergelijkingen tussen de Amerikaanse conflicten in Libanon (1958 en 1983) tonen aan dat militaire overwinningen betekenisloos blijven zonder duidelijke politieke doelstellingen en communicatie. Succesvolle operaties moeten in politieke termen worden gedefinieerd. Politici en militaire leiders moeten niet alleen militaire overwinningen nastreven, maar ook aantonen dat de politieke situatie verbeterd is. Door dit te benadrukken vestigt Jackman de nadruk op een cruciaal element van OEF: de vaak gebrekkige koppeling tussen militaire inzet en politieke doelstellingen.

Gray

Colin S. Gray (1999) analyseert de succesfactoren van special forces-operaties en benadrukt dat tactisch succes niet automatisch leidt tot strategisch resultaat, vooral wanneer politieke steun of strategische afstemming ontbreekt (Gray, 1999; Jackman, 2009). Zijn bevindingen sluiten aan bij Jackman (2009) die ook het strategisch militaire samen met het politieke combineert.

De belangrijkste elementen die invloed hebben op de uitkomst van een special forces operatie kunnen volgens Gray samengevat worden onder vijf factoren die zorgen voor een grotere slaagkans van de operatie:

- 1) Duidelijke en haalbare doelen
- 2) Goede inlichtingen en voorbereiding
- 3) Verrassing en snelheid
- 4) Kwaliteit van het team: De vaardigheden, training en motivatie van de speciale eenheden.
- 5) Flexibiliteit en aanpassingsvermogen

Na het bespreken van deze onderzoekers zal in het onderzoeksdesign verder ingegaan worden op de uiteindelijke keuze voor het succesmodel van Rodt.

5. Onderzoeksdesign

Zoals gemotiveerd in de literatuurstudie, baseert deze studie zich op het evaluatiekader van Rodt (2011). Naast de motivatie voor deze methode worden aansluitend de beperkingen van het onderzoeksontwerp besproken. Tot slot behandelt het derde deel de operationalisering van deze criteria op dit onderzoek met het volledige analytisch kader.

5.1. Keuze uiteindelijke criteria

Dit onderzoeksdesign kiest bewust voor het analysekader van Rodt (2011), omdat haar vierledige benadering een systematische evaluatie van militaire operaties mogelijk maakt vanuit zowel intern als extern perspectief. Alternatieve modellen, zoals hierboven besproken, boden waardevolle inzichten, maar bleken minder geschikt door hun eenzijdige focus en het brede spectrum uit het oog verloren.

5.1.1. Rodts succesmodel

In dit onderzoek is bewust gekozen voor het evaluatiekader van Rodt (2011), dat vier helder afgebakende criteria hanteert om de onderzoeksvraag te beantwoorden. Deze benadering maakt een geïntegreerde beoordeling mogelijk van zowel de operationele effectiviteit als de bredere politieke en humanitaire gevolgen van Operation Enduring Freedom. Ondanks de oorspronkelijke toepassing binnen het EU-beleid, is dit model zonder problemen toepasbaar binnen dit onderzoek.

Deze vierledige analysemethode faciliteert een evenwichtige en gestructureerde evaluatie van OEF. Daarnaast is dit kader makkelijk toepasbaar op de twee overige fasen van de operatie, mits de aanpassing van de indicatoren. Hierdoor blijft het analysekader consistent, terwijl het toch ruimte biedt voor inhoudelijke nuance en contextuele verschillen.

5.1.2. Andere onderzoekers

De criteria van andere onderzoekers zijn om inhoudelijke en methodologische redenen niet geïntegreerd in dit onderzoek. Brooks (2007) richt zich op het genereren van militaire macht op statelijk niveau. Toch laat dit onderzoek niet toe om OEF te beoordelen op meerdere niveaus, wat het onderzoek van Rodt (2011) wel doet. Daar waar Brooks (2007) waardevolle inzichten biedt in de structurele oorzaken van Amerikaans falen, biedt Rodts model een methodologisch verantwoorde manier die beter past in het kader van dit onderzoek.

In tegenstelling tot Rodt, die een evaluatiekader ontwikkelt, beschrijft het model van Jackman (2009) vooral procesmatige voorwaarden om tot succes te komen, wat minder toepasbaar is voor de

onderzoeksvraag. Jackmans benadering legt vooral de nadruk op de rol van politieke leiders bij het definiëren van doelen en het communiceren van succes naar het publiek. Deze focus maakt het model minder geschikt voor een systematische en multidimensionale evaluatie van een specifieke militaire operatie zoals OEF.

De inzichten van Gray blijven relevant, aangezien de Verenigde Staten tijdens de beginfase van Operation Enduring Freedom frequent gebruikmaakten van special forces. De vijf succesfactoren bieden waardevolle operationele richtlijnen die kunnen fungeren als praktische aanbevelingen voor het verbeteren van de uitvoering van militaire missies. Niettemin is zijn benadering minder geschikt als primair analytisch kader voor deze studie, die een omvattende evaluatie beoogt van een grootschalige militaire interventie.

5.2. Beperking onderzoek

Hoewel Rodts onderzoek theoretisch waardevol is, zijn er ook enkele beperkingen. Door het ontbreken van coherente literatuur over verschillende Afghaanse groeperingen blijft een meervoudige actor-gebaseerde analyse buiten bereik. Ook de fragmentatie binnen de Afghaanse samenleving maakt een uniforme interpretatie onmogelijk.

Daarnaast blijft het concept 'militair succes' sterk afhankelijk van interpretatie. Daarom is het in dit onderzoek belangrijk om nuance aan te brengen. Toch laat enige subjectiviteit zich niet volledig uitsluiten. Het onderzoek erkent deze beperking en stelt expliciet dat de onderzoeksvraag zich richt op de vraag of OEF als succesvol kan worden beschouwd op basis van de criteria van Rodt.

Ten slotte bestrijkt dit onderzoek enkel de periode 2001-2005. Deze afbakening impliceert dat sommige langetermijneffecten onbelicht blijven. Acties tijdens de eerste fase van de operatie kunnen potentieel invloed uitoefenen op huidige en latere ontwikkelingen, waardoor mogelijke consequenties buiten beeld blijven.

Ondanks enkele beperkingen biedt het gebruik van Rodts succescriteria een waardevolle en analytisch verantwoorde methode om OEF systematisch te beoordelen. Deze multidimensionale benadering verhoogt de analytische diepgang van het onderzoek en draagt bij aan de academische discussie over hoe militaire interventies geëvalueerd kunnen worden op hun werkelijke impact.

5.3. Operationalisering

Na de theoretische uiteenzetting van Rodts succescriteria richt dit onderdeel zich op de toepassing ervan op de casus van Operation Enduring Freedom (2001–2005). Elk criterium wordt in het onderzoek afzonderlijk geanalyseerd om de operationele en politieke dimensies van de interventie systematisch te evalueren. In overeenstemming met Rodts benadering geldt dat alle vier de criteria aanwezig moeten zijn om OEF als geheel als een succesvolle militaire operatie te kunnen classificeren.

- 1) In hoeverre heeft OEF de interne doelstellingen bereikt?
- 2) Hoe efficiënt en effectief is OEF verlopen?
- 3) Heeft OEF bijgedragen aan conflictbeheersing en de-escalatie?
- 4) Was de militaire respons proportioneel en werd onderscheid gemaakt tussen burgers en strijders?

Deze vierledige benadering maakt het mogelijk om militaire operaties niet alleen op uitkomst, maar ook op uitvoering en ethiek te analyseren. Hierdoor ontstaat een breder en genuanceerder beeld van de militaire operatie, dat zowel actor- als doelspecifieke perspectieven op succes omvat.

Voor elk criterium vloeien indicatoren voort uit de definities zoals Rodt die vooropstelt. Deze zijn gespecificeerd in het bijgevoegde analysekader. De kolom ‘Operationalisering’ vertaalt de abstracte criteria naar concrete en toepasbare variabelen binnen het onderzoeksdesign. De kolom “Indicatoren” specificeert vervolgens de meetbare elementen die als grondslag dienen voor de evaluatie van elk afzonderlijk criterium. Het volledige schematisch kader is weergegeven onder tabel 3.

De evaluatie van elk criterium steunt op indicatoren die als ‘positief’, ‘gedeeltelijk’ of ‘negatief’ beoordeeld kunnen worden. Een gedeeltelijke beoordeling houdt in dat positieve resultaten aanwezig zijn, maar niet volgens de gewenste doelstellingen binnen de operatie.

Enkel wanneer alle indicatoren een positief resultaat krijgen, kan het volledige criterium als ‘positief’ eindresultaat worden beschouwd. In dit onderzoek wordt per criterium een genuanceerde beoordelingsschaal toegepast, variërend van ‘eerder positief’, ‘neutraal’, ‘eerder negatief’, ‘negatief’ tot ‘onvoldoende informatie beschikbaar’. Iedere beoordeling wordt onderbouwd met een beargumenteerde motivering, gebaseerd op empirisch materiaal verkregen uit literatuuronderzoek en documentanalyse.

Tabel 3: overzicht analytisch kader criteria Rodt

criterium	Definitie	Operationalisering	Indicatoren
Interne doelbereiking	Mate waarin OEF de doelstellingen van de VS heeft bereikt	Evaluatie doelstellingen OEF gerealiseerd	• Verzwakken/verdrijven Taliban-regime • Verslagen Al-Qaeda opstand • Verminderde terroristische dreiging • Vooruitgang in staatsopbouw en bestuur
Interne geschiktheid	Efficiëntie, tijdigheid en kosteneffectiviteit van de operatie	Beoordeling van hoe middelen werden ingezet	• Snelheid militaire overwinningen (tijdigheid + efficiëntie) • Kosten vs. behaalde resultaat (kosteneffectiviteit)
Externe doelbereiking	Impact op het bredere conflict en stabiliteit in de regio	Analyse of OEF heeft bijgedragen aan duurzame stabiliteit in Afghanistan en de regio	• Voorkomen escalatie conflict • Internationale reacties • Effect op bredere regionale stabiliteit
Externe geschiktheid	Proportionaliteit en naleving van humanitaire normen	Beoordeling van de impact op burgers + de proportionaliteit en doelgericht	• Aantal burgerdoden • Proportioneel geweld • Respect internationaal humanitair recht

6. Onderzoek

Tussen oktober 2001 en de parlementsverkiezingen van 2005 doorliep Afghanistan een ingrijpende institutionele transitie: de val van het Taliban-regime, het Bonn-akkoord van december 2001, de installatie van een interim-regering, een overgangsregering, een nieuwe grondwet (2004) en uiteindelijk de eerste directe presidentsverkiezing (2004) en parlementsverkiezingen (2005). Dit onderzoek evalueert de eerste fase (2001-2005) van Operation Enduring Freedom aan de hand van het vierledige analysekader van Rodt (2011). Wat volgt is een afzonderlijke analyse en beoordeling van ieder criterium binnen het toegepaste evaluatiekader, met bijbehorende schematische overzichten in de respectieve tabellen 4, 7, 8 en 9. In het tweede deel volgt de conclusie van het onderzoek en zal tabel 10 het eindresultaat weergeven.

6.1. Interne doelbereiking

‘Interne doelbereiking’ evalueert de mate waarin een militaire operatie haar vooraf vastgelegde politieke en strategische doelstellingen heeft gerealiseerd binnen de gestelde termijn. Het biedt een tijdsgebonden analysekader dat inzicht verschaft in de strategische planning. Ook laat dit criterium toe te evalueren of de beoogde doelstellingen haalbaar leken en of de gehanteerde strategie als effectief kan worden beschouwd. Toegepast op de eerste fase van OEF impliceert dit een beoordeling van de effectiviteit waarmee de centrale doelstellingen – zoals het verdrijven van het Taliban-regime en het ontmantelen van Al-Qaeda-netwerken in Afghanistan – zijn bereikt.

OEF had als expliciete doelstellingen het uitschakelen van Al-Qaeda in Afghanistan en het verdrijven van het Taliban-regime dat deze organisatie beschermde (Bush, 2001). Essentieel was het straffen van de daders van 9/11 en voorkomen dat Afghanistan opnieuw zou functioneren als veilige uitvalsbasis voor terrorisme.

Behaald: Op korte termijn bereikte OEF enkele cruciale interne doelstellingen. Het Taliban-regime werd binnen twee maanden verdreven: Kabul viel in november 2001, gevolgd door Qandahar in december als laatste grote stad onder Taliban-hegemonie. Hiermee was het primaire regime-change doel bereikt. Eveneens leed Al-Qaeda zware verliezen: trainingskampen werden verwoest en dreven de extremistische groep tot fragmentatie en onderduiken. Toch hergroepeerde de terreurgroep zich, mede door het uitblijven van Amerikaanse militaire druk en de verlegde strategische aandacht van de VS naar de tweede Golfoorlog. Daarentegen realiseerde de Amerikaanse strategie de installatie van

een bevriend Afghaans regime, in lijn met de doelstellingen van het Bonn-proces. In december 2001 trad een interim-regering aan, gevolgd door een overgangsregering (2002), een verkozen president en de vorming van een regering (2004) en als sluitstuk de organisatie van parlementsverkiezingen (2005).

Niet (volledig) behaald: Desondanks bleven belangrijke doelstellingen uit. Osama bin Laden vluchtte naar Pakistan. Ook Talibanleider Mullah Omar wist, net als vele andere prominente figuren, te ontsnappen. De Taliban bleven als organisatie bestaan en hervatte activiteiten vanuit Pakistaanse safe havens. De keuze voor een *light footprint*-strategie – met minimale Amerikaanse inzet en steun aan lokale milities – droeg bij aan het onvolledig neutraliseren van de dreiging. De blijvende aanwezigheid van sleutelpersonen en het voortduren van de missie na 2005 geven aan dat ‘interne doelbereiking’ slechts ten dele succesvol was.

Tabel 4: resultaat interne doelbereiking

	Indicatoren	Beoordeling	Toelichting
1	Verzwakken Taliban-regime	Positief	Taliban verloren snel territorium
2	Verslagen Al-Qaeda opstand	Gedeeltelijk	Verzwakt, maar bin Laden bleef voortvluchtig + hergroepering
3	Verminderde terroristische dreiging	Gedeeltelijk	Internationaal nog aanslagen, maar veel aanvallen voorkomen
4	Vooruitgang in staatsopbouw en bestuur	Gedeeltelijk	Bonn-akkoord, verkiezingen, maar lage opkomst (fraude?)

6.2. Interne geschiktheid

De beoordeling van 'interne geschiktheid' binnen Operation Enduring Freedom betreft de doeltreffendheid van strategische keuzes, middeleninzet, timing en interne coördinatie. In deze analyse vormt de beoordeling van de operationele aanvang van OEF een eerste aandachtspunt. Essentieel is of de interventie snel en met voldoende besluitvaardigheid tot uitvoering kwam. Daarnaast vereist de evaluatie inzicht in de mate waarin de ingezette troepen en tactieken in lijn lagen met de oorspronkelijk geformuleerde doelstellingen. Tot slot vormt de mate van samenhang en coherentie binnen de internationale coalitie een belangrijke component bij de beoordeling van het criterium 'interne geschiktheid'. Deze indicatoren verschaffen inzicht in de coherentie tussen beleidsformulering, operationele uitvoering en de mogelijkheid tot flexibiliteit binnen deze operatie. Snel schakelen op de veranderende omstandigheden in Afghanistan is cruciaal binnen een militaire operatie (Gray, 1999).

Efficiëntie en slagkracht: In militair-operationeel opzicht toont de initiële aanpak (2001-2002) een efficiënt verloop. De VS en hun bondgenoten schakelden in korte tijd het Taliban-regime uit met beperkte troepeninzet. Gerichte Amerikaanse luchtaanvallen schakelden Taliban-linies uit. Deze geïntegreerde aanpak resulteerde in snelle territoriale vooruitgang en beperkte verliezen aan Amerikaanse zijde, wat de effectiviteit van de strategie in de initiële fase van de operatie onderstreepte.

In termen van middeleninzet kan de eerste fase als kostenefficiënt worden beschouwd. Het aantal ingezette Amerikaanse grondtroepen bleef in 2001-2002 beperkt tot enkele duizenden, wat zowel de operationele kosten als de risico's aanzienlijk verminderde. Pas in de daaropvolgende jaren nam die inzet exponentieel toe. Deze beperkte resource-inzet leverde wel maximaal resultaat: binnen twee maanden was het operationele mandaat (regime omverwerpen) gehaald. Vanuit intern oogpunt binnen de coalitie duidt dit op een efficiënte en doelmatige uitvoering van de missie.

Tijdig: Binnen 26 dagen na 9/11 ging OEF van start, wat wijst op besluitvaardigheid en hoge reactiekracht. De light footprint-aanpak – weinig troepen, hoge mobiliteit en lokale partners – werd overgenomen van de VN als strategie, met het oog op snelle resultaten en het vermijden van langdurige militaire betrokkenheid in Afghanistan (Kerry, 2009). Bovendien toonde de coördinatie tussen militaire en diplomatieke inspanningen zich doeltreffend in 2001. De militaire successen op de grond gingen hand in hand met diplomatieke stappen in Bonn om een nieuwe regering te vormen. De VS wisten hun militaire overwicht slim om te zetten in politieke winst (Fields & Ahmed, 2011). Deze uitkomst illustreert een effectief geïntegreerde strategie van zowel soft (diplomatieke inspanningen) als hard (militaire dwang) power. Ook op intern vlak slaagden de Amerikanen erin een brede internationale

coalitie samen te brengen, bestaande uit enkele NAVO-bondgenoten zoals Duitsland en Canada. Daarnaast ondersteunde zelfs Rusland de strijd tegen de Taliban. De brede samenwerking versterkte het legitimiteitsgevoel van de operatie en verdeelde de operationele lasten.

Tekortkomingen en inefficiënties: Toch gaat deze fase gepaard met interne kritiek op de gehanteerde uitvoering van OEF. Dezelfde 'light footprint'-strategie die in het begin snelle militaire successen boekte, bracht op langere termijn structurele tekortkomingen aan het licht. Door het beperkte aantal ingezette troepen steunden de Verenigde Staten in hoge mate op regionale krijgsheren om orde te handhaven na de val van de Taliban (Lafraie, 2009). Deze warlords kregen feitelijk vrij spel in hun gebieden. Hierdoor ondergroef OEF onbedoeld de centrale staatsopbouw, terwijl corruptie en bestuurlijke willekeur in diverse provincies toenamen (Duch, 2013). Dit voedde gevoelens van onvrede onder de lokale bevolking en ondermijnde de legitimiteit en stabiliteit van het centraal gezag.

Reeds in 2002 klonken er oproepen om het mandaat van ISAF uit te breiden tot buiten Kabul, maar de Amerikanen stelden zich hierin terughoudend op. De prioriteit van Washington lag bij de uitvoering van Operation Enduring Freedom als antiterroristische missie, waarbij de nadruk lag op het uitschakelen van vijandelijke elementen, eerder dan op bredere vredeshandhaving of staatsopbouw. Deze strategische kloof tussen counterterrorism en state-building resulteerde in een gebrekkige afstemming tussen de militaire en politieke dimensies van de operatie.

Ook operationeel manifesteerden er zich tekortkomingen. De gebrekkige troepeninzet bij Tora Bora is zo'n voorbeeld waarbij operationele rigiditeit (vastklampen aan klein troepencontingent) leidde tot gemiste kansen (Kerry, 2009). Bovendien raakten de aandacht en (militaire) middelen van Operation Enduring Freedom versnipperd vanaf 2003. Een aanzienlijk deel van het beschikbare budget, personeel en militaire capaciteit werd toegewezen aan de Irakoorklog, wat ten koste ging van de consistentie en effectiviteit van OEF. Onderstaande tabellen 5 en 6 uit het onderzoek van Hassan & Hammon (2011) tonen dat Irak in de beginjaren aanzienlijk meer financiële en operationele steun ontving dan Afghanistan (Hassan & Hammon, 2011, p.540, aangehaald in "CRS", 2009).

Tabel 5: Amerikaanse financiële jaarhulp aan Afghanistan en Irak 2002-2009 (in miljoenen \$US).

	FY2002	FY2003	FY2004	FY2005	FY2006	FY2007	FY2008	FY2009
Afghanistan	815.9	737	2483.2	4826.52	3527.16	9984.98	5656.53	10,352
Iraq		3798.1	18,530.2	6322.6	5362.2	8519.8	5199.7	1893

Bron: Hassan & Hammon (2011, p.540), The rise and fall of American's freedom agenda in Afghanistan: counter-terrorism, nation-building and democracy. *The international journal of human rights*, 15(4), 532-551. <https://www.tandfonline.com/doi/pdf/10.1080/13642987.2011.561986> . Gebaseerd op gegevens uit Tarnoff (2009), *Iraq: Reconstruction Assistance*, Congressional Research Service, RL31833. The Library of Congress, Washington, DC.

Tabel 6: VS gemiddeld maandelijks 'boots on the ground' in Afghanistan en Irak 2002-2009.

	FY2002	FY2003	FY2004	FY2005	FY2006	FY2007	FY2008	FY2009
Afghanistan	5200	10,400	15,200	19,100	20,400	23,700	30,100	50,700
Iraq	0	67,700	130,600	143,800	141,100	148,300	157,800	135,600

Bron: Hassan & Hammon (2011, p.540), The rise and fall of American's freedom agenda in Afghanistan: counter-terrorism, nation-building and democracy. *The international journal of human rights*, 15(4), 532-551. <https://www.tandfonline.com/doi/pdf/10.1080/13642987.2011.561986> . Gebaseerd op gegevens uit, *Congressional Research Service Report R40682*, The Library of Congress, Washington, DC.

Binnen ISAF leverden de VS hoofdzakelijk steun op het gebied van logistiek, inlichtingen en verbindingsofficieren, met een bescheiden troepenaanwezigheid in en rond Kabul (Hassan & Hammon, 2011).

Concluderend kan de interne geschiktheid van OEF (2001–2005) als 'eerder positief' worden beoordeeld. Enerzijds kenmerkt deze fase zich door een snelle respons met een efficiënte uitvoering van de hoofdoperatie, gerealiseerd met beperkte middelen en lage verliezen aan eigen zijde. Het militaire succes ging gepaard met een diplomatiek traject dat resulteerde in een redelijk politiek transitieplan. Anderzijds liet diezelfde minimalistische aanpak na voldoende rekening te houden met de vereisten voor langdurige stabilisatie, waardoor de successen van de initiële winst niet werden geconsolideerd. Beleidskeuzes zoals de beperkte troepeninzet en de verschuiving van aandacht naar de Irakoerlog getuigen van interne, suboptimale oordeelsvorming.

Tabel 7: resultaat Interne geschiktheid

	Indicatoren	Beoordeling	Toelichting
1	Tijdigheid	Positief	Snelle militaire reactie na 9/11 + snel resultaten met Bonn-proces
2	Efficiëntie	Gedeeltelijk	Snel territoriumwinst, maar zwakke staatsopbouw + minimale footprint gemengde resultaten
3	Kosteneffectiviteit	Gedeeltelijk	Weinig middelen met hoge efficiëntie, weinig Amerikaanse verliezen, maar grote afhankelijkheid van lokale warlords + versnippering budget (Irakoorlog)

6.3. Externe doelbereiking

Een van de centrale doelstellingen van de VS in de beginfase van OEF was het voorkomen van de opkomst en hergroepering van transnationale terroristische organisaties. Deze prioriteit legitimeert de opname van ‘externe doelbereiking’ als essentieel evaluatiecriterium binnen het analytisch kader.

‘Externe doelbereiking’ evalueert de mate waarin de operatie leidde tot duurzame de-escalatie van geweld, stabilisatie van Afghanistan en conflictbeheersing. Centraal staat de vraag of Afghanistan tussen 2001 en 2005 een transitie richting vrede doormaakte, dan wel of het conflict zich voortzette, escaleerde of verspreidde.

Positieve effecten: Eind 2001 consolideerde de anti-Taliban coalitie een duidelijk militair overwicht, waarna onder auspiciën van de VN (het Bonn-akkoord) vredesinspanningen van start gingen. Het Bonn-proces markeerde het begin van een politieke transitie. Een interim-bestuur trad aan, gevolgd door de overgangsregering (2002-2004). Verdere institutionele stappen zoals de goedkeuring van een nieuwe grondwet en de organisatie van verkiezingen in 2004 en 2005 getuigen van formele vooruitgang.

Negatieve effecten: Ondanks de progressie bleef de externe doelbereiking onvolledig. De Taliban, aanvankelijk militair verzwakt in 2002-2003, hergroepeerden zich en ontketenden een toenemende opstand die zich vooral in de jaren 2004-2005 manifesteerde in het zuiden en oosten van Afghanistan. Het aantal gerichte aanvallen tegen regeringsfunctionarissen en buitenlandse troepen nam merkbaar toe (“Afghanistan War: U.S. Deaths And Costs - A-Mark Foundation”, 2024). Een overzicht van het jaarlijkse aantal gewonde en gesneuvelde militairen van 2001-2021 bevindt zich in bijlage E aan het einde van deze studie. De escalatie weerspiegelde de structurele onderschatting van de veerkracht van de Taliban, vergelijkbaar met eerdere misrekeningen door de VS in Vietnam en door de Sovjet-Unie in Afghanistan.

Hoewel Afghanistan in 2004 en 2005 verkiezingen organiseerde, bleven er fundamentele vragen bestaan over de legitimiteit en representativiteit van dit electorale proces. De presidentsverkiezingen riepen twijfels op omtrent hun betrouwbaarheid en het democratisch systeem. Externe implementatie zonder diepgewortelde maatschappelijke verankering leidde in diverse regio’s tot scepsis en afwijzing. Bovendien was slechts circa één derde van de bevolking stemgerechtigd, waardoor de representativiteit beperkt bleef en het moeilijk was om van een breed gedragen democratisch succes te spreken. Vooral buiten Kabul bleef de kloof tussen centrale instellingen en de bevolking groot, wat zich vertaalde in aanhoudende onrust en verzet in verschillende provincies. Lokale warlords en heroplevende Taliban-groeperingen beheersten grote delen van het land (Durch, 2003; Chandra, 2015).

Het uitblijven van effectieve governance buiten de hoofdstad creëerde ruimte voor nieuwe conflicthaarden. Daarnaast verspreidde het geweld zich richting Pakistan: Taliban en Al-Qaeda vestigden zich in de grensregio's. Het terrorismeprobleem was niet beëindigd, maar verplaatst.

Beoordeling: Samenvattend vertoont 'externe doelbereiking' gemengd beeld. Enerzijds maakte OEF een einde aan het Taliban-regime (vooral in het centrum), ontstond er ruimte voor een politiek vredesproces (Bonn) en was er even een relatief lager geweldsniveau dan tijdens de voorafgaande burgeroorlog. Anderzijds herstructureerde het conflict zich tot een groeiende opstand die in 2005 opnieuw duidelijk zichtbaar werd. Een definitieve conflicttransformatie bleef uit. Hoewel op korte termijn enkele positieve effecten zichtbaar waren, kregen tegen 2005 de negatieve ontwikkelingen de overhand. Om die reden valt dit criterium onder de beoordeling 'eerder negatief' dan 'neutraal'. Een duurzame vrede was in 2005 nog niet verzekerd.

Tabel 8: Resultaat externe doelbereiking

	Indicatoren	Beoordeling	Toelichting
1	Voorkomen escalatie conflict	Gedeeltelijk	Taliban grotendeels verdreven in het centrum, maar escalatie in andere provincies
2	Internationale reacties	Gedeeltelijk	Operatie ISAF onder NAVO, OEF wel coalitiepartners, maar eigen strijd + verdeeldheid binnen bondgenootschappen
3	Effect op bredere regionale stabiliteit	Negatief	Problematische bredere regionale stabiliteit, destabiliserende effecten in buurlanden Pakistan en Iran

6.4. Externe geschiktheid

Ten slotte beoordeelt ‘externe geschiktheid’ de proportionaliteit en legitimiteit van de operatie. In deze dimensie staat de vraag centraal in hoeverre de militaire actie het onderscheid tussen strijders en burgers voldoende respecteert en OEF als militaire respons op de aanslagen van 11 september als evenredig kon worden beschouwd. Deze dimensie is van fundamenteel belang in termen van humanitair recht, legitimiteit en internationale geloofwaardigheid. Hoewel er een legitimiteitsgevoel heerste, impliceert dit niet automatisch een internationale rechtvaardiging of proportionele uitvoering.

Daarnaast spitst dit criterium zich toe op de vraag in hoeverre minder gewelddadige alternatieven beschikbaar en realistisch bleken om de gestelde doelstellingen te bereiken. De analyse omvat zowel de morele als juridische dimensie van OEF. Daarnaast biedt het criterium duiding bij de omvang van infrastructurele schade en de bredere humanitaire impact van de operatie.

Legitimiteit en rechtvaardiging: Op juridisch vlak genoot OEF in eerste instantie brede internationale legitimiteit. De VN-Veiligheidsraad erkende het recht op zelfverdediging met Resolutie 1368 en NAVO activeerde voor de eerste en enige keer in zijn geschiedenis artikel 5 (“United Nations”, 1945, para.5; “UNSC”, 2001a). Dit werd breed geïnterpreteerd als impliciete toestemming voor militair optreden. OEF genoot binnen de Amerikaanse publieke opinie brede legitimiteit, mede dankzij het krachtig neergezette narratief van “de oorlog tegen het terrorisme”.

Het Bonn-akkoord kreeg unaniem formele steun binnen de VN-Veiligheidsraad (Resolutie 1383) en zou aanleiding geven tot een door de VN gemandateerde ISAF-missie, die zich op verzoek van de VN in 2003 onder NAVO-commando plaatste (“UNSC”, 2001c; “UNSC”, 2001d; Münch, 2021). Maar ondanks de steun, ontbrak een wettelijke VN-mandaatresolutie voor OEF die het binnenvallen van een soevereine staat legitimeerde.

Proportionaliteit en burgerslachtoffers: In de periode 2001–2005 vielen duizenden Afghaanse burgerslachtoffers, een aantal dat het dodental van 9/11 ruim overschreed. Veel burgers kwamen niet alleen om het leven door luchtaanvallen, maar ook door indirecte humanitaire gevolgen zoals honger, ontheemding en gebrek aan medische zorg. Naast menselijk leed veroorzaakte de operatie omvangrijke materiële schade aan infrastructuur, natuurlijke omgeving en landbouwgrond. Deze cumulatieve nevenschade resulteerde in disproportionele schade die de externe geschiktheid dermate ondermijnde. De Amerikaanse regering stelde zich op het standpunt dat de vergelijking met 9/11 mank gaat omdat de intentie verschillend was – men wilde geen burgers treffen – en dat de schuld bij de

Taliban lag door terroristen te herbergen. Dergelijke fouten zorgen voor woede, zeker in de optiek van de lokale bevolking.

Alternatieve opties: Achteraf is gespeculeerd of diplomatieke druk en beperkte strafoperaties mogelijks volstonden om Al-Qaeda te neutraliseren, zonder over te gaan tot een volledige invasie of regimeverandering. Tegelijkertijd bleek het vertrouwen in Taliban-beloftes minimaal en oefenden de binnenlandse publieke en politieke opinie in de Verenigde Staten sterke druk uit om militair te reageren. Eens de militaire interventie gestart was, bleven latere alternatieven grotendeels onbenut. Het uitblijven van een systematische afweging van dergelijke opties wijst op een tekortkoming op dit criterium.

Niettegenstaande het optimisme na de bevrijding van het Taliban-regime (vooral in het centrum), leefde de Afghaanse bevolking nog vaak in een precaire veiligheidssituatie. Naast het burgerleed, nam de bezorgdheid over vastgestelde schendingen van het internationaal recht toe, waaronder mishandeling van burgers en krijgsgevangenen, wat leidde tot brede publieke kritiek. De afwezigheid van een sterk onafhankelijk, structureel toezichtmechanisme ondermijnde de externe geschiktheid van OEF. Rapportage en evaluatie via Amerikaanse instellingen verliepen hoofdzakelijk via interne militaire mechanismen, die noch onafhankelijk, noch transparant opereerden. Ondanks de oprichting van de *United Nations Assistance Mission in Afghanistan* (UNAMA) in 2002 via Resolutie 1401, bleef haar invloed op OEF beperkt. UNAMA kreeg een mandaat voor mensenrechtenrapportering, politieke begeleiding en humanitaire coördinatie, maar beschikte niet over afdwingingsmacht en had slechts beperkte toegang tot conflictgebieden om schendingen te constateren (Stimson, 2002; “UNSC”, 2002). Bovendien viel OEF volledig buiten het gezag van de Verenigde Naties en dus buiten effectieve internationale controle. Hierdoor ontstond een asymmetrische machtsverhouding. Onderzoeken naar schendingen bleven dan ook in veel gevallen ongestraft. De indicatoren binnen dit criterium hebben dan ook een negatief resultaat.

Tabel 9: resultaat externe geschiktheid

	Indicatoren	Beoordeling	Toelichting
1	Proportioneel geweld	Negatief	Disproportionele luchtaanvallen + verwoesting Afghaanse leefomgeving
2	Bescherming burgers	Negatief	Veel burgerslachtoffers
3	Respect internationaal humanitair recht	Negatief	Schendingen humanitair recht

6.5. Conclusie onderzoek

De evaluatie van deze vier criteria levert een genuanceerd beeld op (zie tabel 10). Het interne perspectief – zowel doelbereiking als geschiktheid – kent een ‘eerder positief’ resultaat, terwijl extern het resultaat varieert van ‘eerder negatief’ (doelbereiking) tot zelfs ‘negatief’ (geschiktheid). De eerder positieve resultaten binnen de interne dimensies blijven onvoldoende om het structurele falen op extern niveau te compenseren. Hoewel de interne doelstellingen aanvankelijk deels succesvol werden gerealiseerd met beperkte middelen en weinig verliezen aan eigen zijde, verschoof de balans op extern vlak al snel richting het negatieve spectrum.

Het verdrijven van het Taliban-regime en het verstoren van Al-Qaeda verliepen initieel succesvol, maar het uitblijven van de neutralisatie van kernfiguren als Osama bin Laden en de blijvende dreiging ondermijnden de voltooiing van de missie.

Hoewel het Taliban-regime relatief snel werd verdreven, bleef de organisatie als zodanig bestaan en wist ze zich te hergroeperen in latere fases, die buiten dit onderzoek vallen. Het verdrijven van het regime vormde een operationeel doel, maar ging niet gepaard met de structurele ontmanteling van de Taliban-beweging. In tegenstelling tot Al-Qaeda werden de Taliban bovendien niet als een terroristische organisatie beschouwd (Congressional Research Service, 2024). Dit verschilt fundamenteel van de doelstelling ten aanzien van Al-Qaeda, waarbij expliciet werd gestreefd naar de volledige vernietiging

van het netwerk. Om deze reden krijgen beide indicatoren een aparte beoordeling. Indien de evaluatie gericht was op de vernietiging van de Taliban als organisatie, zou de uitkomst negatiever zijn geweest.

Gezien de aanwezigheid van enkele significante tekortkomingen, classificeert dit onderzoek het criterium 'interne doelbereiking' als 'eerder positief' en niet 'positief'. Tegelijk overstijgen de positieve elementen de negatieve, waardoor het ook niet onder de categorie 'neutraal' valt.

Ook 'interne geschiktheid' valt onder de categorie 'eerder positief' omdat de operatie in korte tijd militaire successen boekte en het Bonn-proces snel op gang bracht. De beperkte inzet van middelen leverde aanvankelijk efficiëntie op met minimale Amerikaanse verliezen. Toch verhinderen de minimalistische aanpak en afleidingen de langetermijnresultaten. De aanwezigheid van duidelijke successen sluit een neutrale classificatie uit, terwijl de gemengde resultaten op essentiële punten een volledig positieve inschatting evenmin rechtvaardigen.

Hoewel OEF ruimte creëerde voor politieke vernieuwing via het Bonn-akkoord, bleef duurzame conflictbeheersing uit. De hervatting van Taliban-activiteiten en de hernieuwde geweldsgolf tegen 2005 illustreren dat het geweld niet werd ingeperkt. 'Externe doelbereiking' valt daarom onder de categorie 'eerder negatief'.

Toch vereist deze operatie een genuanceerde evaluatie. Verschillende indicatoren wijzen op gedeeltelijke of zelfs positieve resultaten. Opvallend hierbij is dat deze gunstigere uitkomsten zich voornamelijk situeren binnen het interne perspectief, terwijl de externe dimensie overwegend als 'negatief' beoordeeld moet worden. Daarom valt het moeilijk te ontkennen dat er twijfels bestaan over de ware motieven en doelstellingen van de Amerikaanse interventie in Afghanistan (Chandra, 2015, p. 102). Was het de Verenigde Staten werkelijk te doen om het vestigen van stabiliteit en opbouw van robuuste, democratische staatsinstellingen?

Tot slot valt 'externe geschiktheid' onder de categorie 'negatief'. De inzet van disproportioneel geweld, de omvangrijke verwoesting van de Afghaanse leefomgeving en het hoge aantal burgerslachtoffers vormen ernstige inbreuken op de principes van proportionaliteit. Bovendien wijzen herhaalde schendingen van het humanitair recht en het gebrek aan effectieve controlemechanismen op een structureel probleem.

Tabel 10: Eindresultaat criteria Rodt

	Criterium	Resultaat
1	Interne doelbereiking	Eerder positief
2	Interne geschiktheid	Eerder positief
3	Externe doelbereiking	Eerder negatief
4	Externe geschiktheid	Negatief

7. Eindconclusie

Operation Enduring Freedom legde het fundament voor een nieuw politiek bestel in Afghanistan, maar de manier waarop dit tot stand kwam, droeg bij aan veel problemen die nadien ontstonden. De eerste fase van OEF (2001-2005) vertoonde op verschillende interne vlakken duidelijke tekenen van doeltreffendheid. Toch toont dit onderzoek, aan de hand van het vierledige analysekader van Rodt (2011), dat deze initiële successen niet volstaan om de operatie als geheel als succesvol te kwalificeren.

De eerste fase van OEF legde de fundamenteën voor het staatsopbouwproces in Afghanistan. De verdrijving van de Taliban, de lancering van het Bonn-proces en de goedkeuring van een grondwet waren significante verwezenlijkingen. Alhoewel in eerste instantie de Bush-regering zich vooral richtte op regimeverandering en contraterreur, werd vanaf eind 2003 enige aandacht besteed aan staatsopbouw of democratiebevordering (Hassan & Hammond, 2011). Opvallend was dat deze koerswijziging dicht bij de Amerikaanse presidentsverkiezingen liep.

Toch boden de dominantie van centrale elites, de zwakke controle over de provincies, de beperkte Amerikaanse (militaire) aanwezigheid en het uitblijven van een integrale veiligheidsstrategie de gelegenheid aan gewapende tegenbewegingen zoals de Taliban om zich opnieuw te organiseren. Tegelijkertijd veroorzaakten onderfinanciering, afhankelijkheid van krijgsheren en gebrekkige coördinatie voor structurele kwetsbaarheden. Vormen van corruptie droegen ertoe bij dat Afghanistan niet slaagde zich te ontwikkelen tot een stabiele democratie.

In het licht van deze realiteit – gekenmerkt door extreme fragmentatie en verregaande militarisering van de Afgaanse samenleving – is een ambitieuze democratische staatsopbouw bijzonder problematisch gebleken. In hun policybrief betoogden Ottaway & Lieven (2022) dat de situatie een meer bescheiden en pragmatische benadering vereiste, gericht op het herstellen van fundamentele economische functies en het bevorderen van vreedzame stabiliteit, eerder dan op het grootschalig herbouwen van een centraal bestuurd democratische staat.

Het geweld escaleerde en verschoof naar andere provincies, het aantal slachtoffers nam toe en de Amerikaanse strategie zou een herziening krijgen na de eerste fase. Zoals weergegeven in bijlagen E en F nam het aantal ingezette Amerikaanse troepen tijdens de eerste fase van het conflict gestaag toe, parallel aan een stijging van het aantal Amerikaanse militaire verliezen. Deze ontwikkeling weerspiegelde de toenemende intensivering van Operation Enduring Freedom die zich in de tweede fase verder verscherpte.

Daarnaast ondermijnden het disproportioneel geweld, het hoge aantallen burgerslachtoffers en schendingen van het humanitair recht zowel de morele als juridische legitimiteit van de interventie. Deze eenzijdige militaire operatie, uitgevoerd zonder officieel internationaal mandaat, symboliseerde eerder het hegemoniale karakter van de Amerikaanse strategie. De interventie kreeg weliswaar (vooral westerse) internationale steun en kende juridische verankering in het recht op zelfverdediging na 9/11, maar miste transparantie en alternatieve overweging. Dit bracht logischerwijze tegenstand met zich mee. Niet alleen lokale heersers maar ook de Afghaanse bevolking werd weinig tot niet betrokken bij de wederopbouw van de Afghaanse staat.

Op basis van de grondwettelijke regeling omtrent religie en de daaruit voortvloeiende maatschappelijke spanningen, blijkt dat men er niet in slaagde een breed gedragen en stabiele staatsstructuur te verankeren. De erkenning van de islam als staatsgodsdienst in combinatie met een restrictieve invulling van religieuze vrijheid, creëerde een constitutioneel spanningsveld dat diepgaande verdeeldheid veroorzaakte tussen conservatief-religieuze actoren en gematigde bevolkingsgroepen (Finkelman, 2005).

De verschuiving van de Amerikaanse aandacht naar Irak verzwakte de begeleiding van het Afghaanse transitieproces en ondermijnde de vooruitzichten op duurzame stabiliteit en democratisering. Hoewel Bush pleitte voor democratisering, werd hier nooit echt expliciet werk van gemaakt. Door onvoldoende rekening te houden met het voortbestaan van de dreiging die de Taliban en Al-Qaeda vormden, werd een dynamiek van intensivering van hun terroristische activiteiten in gang gezet die de volgende fases van de interventie zou bepalen. Daarnaast leidde ook de interne verdeeldheid binnen de Afghaanse overheid en het opdringen van beleid aan de bevolking tot toenemende weerstand.

OEF realiseerde tussen 2001 en 2005 weliswaar enkele kernobjectieven, maar schoot tekort in het omzetten van deze successen in een rechtvaardig en duurzaam conflictresultaat. De nadruk binnen de interventie lag voornamelijk op korte termijn intern gewin, terwijl structurele duurzaamheid en externe legitimiteit – die een langetermijnvisie vereisen – grotendeels onderbelicht bleven.

Het Bonn-akkoord illustreerde een bredere internationale keuze voor stabiliteit boven verantwoording. Zowel expliciet als impliciet aanvaardden Afghaanse en internationale actoren dat kortetermijnveiligheid primeerde boven langetermijnprincipes zoals rechtsstaat en gerechtigheid. Deze keuze legde de basis voor een systeem van patronage en machtsverhoudingen die teruggingen tot de *Mujahideen*-periode. Vanaf het Bonn-proces tekenden zich twee benaderingen af: de VS bleven zich richten op contraterreur, terwijl de VN zich concentreerden op democratisering (Hassan & Hammond, 2011). Daarom is er ook een negatief resultaat op de externe criteria.

Een succesvolle militaire operatie berust echter niet uitsluitend op militaire slagkracht of machtsvertoon, maar vergt eveneens brede legitimiteit – een element dat in dit geval grotendeels ontbrak. Het streven om een westers bestuursmodel te implementeren stuit op structurele weerstand zolang brede segmenten van de Afghaanse bevolking zich niet met dat model identificeren (Biscop, 2021, pp. 159-162). Bovendien leidde de inzet van disproportionele middelen tot aanzienlijke, vaak onomkeerbare schade aan mens, infrastructuur en leefomgeving, wat het maatschappelijk draagvlak verder ondermijnde.

Het behalen van succes in dergelijke operaties blijkt zelden evident, zeker wanneer externe dimensies ondergeschikt raken aan interne doelstellingen of strategische belangen van de interveniërende actor. Hoewel de grootschalige escalatie zich voornamelijk in de daaropvolgende fases van Operation Enduring Freedom manifesteerde, vormde deze eerste fase de institutionele en operationele grondslag voor de langdurige voortzetting van de Amerikaanse militaire aanwezigheid in Afghanistan.

8. Bibliografie

Afghanistan 2004 Constitution - constitute. (z.d.). Geraadpleegd op 15 februari, 2025, op https://www.constituteproject.org/constitution/Afghanistan_2004

Afghanistan population (2025) - Worldometer. (z.d.). Worldometer. Geraadpleegd op 19 februari, 2025, op <https://www.worldometers.info/world-population/afghanistan-population/>

Afghanistan War: U.S. Deaths and Costs - A-Mark Foundation. (2024, 7 maart). A-Mark Foundation. Geraadpleegd op 12 maart, 2025, op <https://amarkfoundation.org/reports/afghanistan-war-costs/#ref-18>

Akbar, S., & Akbar, Z. (2011). *Elections and Conflict in Afghanistan*. Friedrich-Ebert-Stiftung, Global Policy and Development. <https://library.fes.de/pdf-files/iez/08587.pdf>

Ayub, F., & Kouvo, S. (2008). Righting the course? Humanitarian intervention, the war on terror and the future of Afghanistan. *International affairs*, 84(4), 641-657. https://www.jstor.org/stable/pdf/25144869.pdf?refregid=fastly-default%3A166d9b0767d7769d90217c9d1ad24db4&ab_segments=&initiator=&acceptTC=1

Barakat, S., & Larson, A. (2014). Fragile states: A donor-serving concept? Issues with interpretations of fragile statehood in Afghanistan. *Journal of Intervention and Statebuilding*, 8(1), 21-41. https://www.researchgate.net/profile/Sultan-Barakat/publication/271400095_Fragile_States_A_Donor-serving_Concept_Issues_with_Interpretations_of_Fragile_Statehood_in_Afghanistan/links/5671328008ae5252e6f3dd87/Fragile-States-A-Donor-serving-Concept-Issues-with-Interpretations-of-Fragile-Statehood-in-Afghanistan.pdf

- Belasco, A. (2014, December 8, p.9). *The cost of Iraq, Afghanistan, and other Global War on Terror operations since 9/11* (CRS Report for Congress, RL33110). Congressional Research Service. Geraadpleegd op 22 april, 2025, op <https://sgp.fas.org/crs/natsec/RL33110.pdf>
- Bildung, B. F. P. (2022, 14 januari). *Four Decades of Afghan Displacement*. bpb.de. Geraadpleegd op 23 April, 2025, op <https://www.bpb.de/themen/migration-integration/regionalprofile/english-version-country-profiles/284416/four-decades-of-afghan-displacement/>
- Biscop, S. (2021). *Grand Strategy in 10 words: a guide to great power politics in the 21st century*, (pp.159-162). Bristol University Press.
- Bisone, F. (2000). Killing a Fly with a Cannon: The American Response to the Embassy Attacks. *NYL Sch. J. Int'l & Comp. L.*, 20, 93. <https://heinonline.org/HOL/PrintRequest?collection=journals&handle=hein.journals/nylsintcom20&div=7&print=section&format=PDFsearchable&submit=Print%2FDownload&id=101>
- Blanchard, C. M. (2004). Al Qaeda: Statements and evolving ideology. *Al-Qaeda: An Organization To Be Reckoned With*, 11-28.
- Brooks, R. (2007). *Creating military power: The sources of military effectiveness*. Stanford University Press.
- Brooks, R. (2023). The best they could do? Assessing US-military effectiveness in the Afghanistan War. *Armed Forces & Society*, 49(4), 913-922. https://ndisc.nd.edu/assets/500092/the_best_they_could_do_assessing_u.s._military_effectiveness_in_the_afghanistan_war.pdf
- Byrd, W., & Ward, C. (2004). Drugs and development in Afghanistan. <https://documents1.worldbank.org/curated/en/156391468740439773/pdf/30903.pdf>

- Buchholz, B. (2007). Thoughts on Afghanistan's Loya Jirga: A Myth?'. *Asien*, 104, 3-33.
<https://citeseerx.ist.psu.edu/document?repid=rep1&type=pdf&doi=50666bb05c5ada7f8f16633af54239fc462fc71a>
- Chandra, V. (2015). *The unfinished war in Afghanistan: 2001-2014*. Pentagon Press and Institute for Defence Studies and Analyses, New Delhi.
- Choudhury, N. (2017). The localised madrasas of Afghanistan: their political and governance entanglements. *Religion, State and Society*, 45(2), 120–140.
<https://doi.org/10.1080/09637494.2017.1311512>
- Clements, F. A., & Adamec, L. W. (2003). *Conflict in Afghanistan: An Encyclopedia*. Bloomsbury Publishing USA.
- Congressional Research Service. (2024, April 2). *Terrorist groups in Afghanistan* (IF10604). Geraadpleegd op 17 oktober, 2024, <https://www.congress.gov/crs-product/IF10604>
- Cristol, J., Cristol, J., & Pusca. (2019). *The United States and the Taliban before and after 9/11*. Springer International Publishing.
- Deshmukh, S. (2022). Assessing the Military Coalition: The Afghan Experience. *Fletcher F. World Aff.*, 46, 97.
https://heinonline.org/HOL/Page?handle=hein.journals/forwa46&div=26&g_sent=1&casa_token=&collection=journals
- Dimitroff, P. (2006). The September 2005 Parliamentary and Provincial Council Elections In Afghanistan. *National Democratic Institute for International Affairs (NDI)*. Geraadpleegd op 10 maart, 2025, op https://www.ndi.org/sites/default/files/2004_af_report_041006.pdf
- Dorransoro, G. (2007). Kabul at war (1992-1996): State, ethnicity and social classes. *South Asia Multidisciplinary Academic Journal*.

- Dorransoro, G., & King, J. (2005). *Revolution unending: Afghanistan: 1979 to the present*. London: Hurst.
- Durch, W. J. (2003). Peace and stability operations in Afghanistan: Requirements and force options. *The Henry L. Stimson Center*. <https://www.stimson.org/wp-content/files/file-attachments/afghansecurityoptions070103.pdf>
- Fields, M., & Ahmed, R. (2011). A review of the 2001 Bonn Conference and application to the road ahead in Afghanistan. <https://digitalcommons.ndu.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1034&context=inss-strategic-perspectives>
- Finkelman, A. (2005). The Constitution and Its Interpretation: An Islamic Law Perspective on Afghanistan's Constitutional Development Process, 2002-2004. *Al-Nakhla, The Fletcher School Online Journal issues related to Southwest Asia and Islamic Civilisation*, 1-10. https://ciaotest.cc.columbia.edu/olj/aln/aln_spring05/aln_spring05b.pdf
- Goodson, L. P. (1998). Periodicity and intensity in the Afghan War. *Central Asian Survey*, 17(3), 471-488. <https://www.proquest.com/scholarly-journals/periodicity-intensity-afghan-war/docview/220715123/se-2>
- Goodson, L. P. (2004). Afghanistan in 2003: the Taliban Resurface and a new Constitution is born. *Asian Survey*, 44(1), 14-22. <https://doi.org/10.1525/as.2004.44.1.14>
- Gray, C. S. (1999). Handfuls of heroes on desperate ventures: When do Special Operations succeed?. *The US Army War College Quarterly: Parameters*, 29(1), 4. <https://press.armywarcollege.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1916&context=parameters>
- Grare, F., & Maley, W. (2011). The afghan refugees in Pakistan. *J Middle East Institute. Refugees Cooperation*, 43-63. https://icrms.org.pk/wp-content/uploads/2024/06/Full_Report.pdf

- Hamid, M., & Farrall, L. (2015). *The Arabs at war in Afghanistan*. Oxford University Press.
- Hartman, A. (2002). 'The red template': Us policy in Soviet-occupied Afghanistan. *Third World Quarterly*, 23(3), 467-489. <https://www.jstor.org/stable/pdf/3993537.pdf>
- Hassan, O., & Hammond, A. (2011). The rise and fall of American's freedom agenda in Afghanistan: counter-terrorism, nation-building and democracy. *The international journal of human rights*, 15(4), 532-551. <https://www.tandfonline.com/doi/pdf/10.1080/13642987.2011.561986>
- Ibrahimi, S. Y. (2023). State fragility trap and conflict in Afghanistan (2001-2021). In *Handbook of Fragile States* (pp. 285-298). Edward Elgar Publishing. https://acuresearchbank.acu.edu.au/download/7dbea4402458e46cc5472ca4e7e6ff9a161d55b61ad24f4f7aa1981bbb13640c/6387464/OA_Taye_2023_Securitization_divergent_agendas_and_the_sectoral.pdf#page=302
- Jackman, S. S. (2009). Political Success in War: A Criterion for Success. *Kansas: School of Advanced Military Studies United States Army Command and General Staff College Fort Leavenworth*. <https://citeseerx.ist.psu.edu/document?repid=rep1&type=pdf&doi=4d88f1a7e5ad9c8101736c4ecc97a1f9b85a18cf>
- Jabeen, M., Mazhar, P. D. M. S., & Goraya, N. S. (2020). US Afghan Relations: A Historical Perspective of Events of 9/11. *South Asian Studies*, 25(1). <https://www.proquest.com/scholarly-journals/us-afghan-relations-historical-perspective-events/docview/763670580/se-2>
- Jabeen, M., & Shauket, U. (2019). Democratization of Afghanistan and Karzai Regime. In *Special Conference Issue 2019 J. Pol. Stud.* 185-209
- Jalali, A. A. (2006). The future of Afghanistan. *The US Army War College Quarterly: Parameters*, 36(1), 9. <https://press.armywarcollege.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=2293&context=parameters>

Katzman, K. (2015). *Afghanistan: politics, elections, and government performance*. (CRS Report No. RS21922). Congressional Research Service. Geraadpleegd op 16 maart, 2025, op <https://sgp.fas.org/crs/row/RS21922.pdf>

Katzman, K., & Thomas, L. (2017). Afghanistan: Post-Taliban governance, security, and us policy (updated). *Current Politics and Economics of the Middle East*, 8(4), 531-643. Geraadpleegd op 18 maart, 2025, op <https://www.proquest.com/docview/2273146378?pq-origsite=gscholar&fromopenview=true&sourcetype=Scholarly%20Journals>

- Kerry, J. (2009). *Tora Bora Revisited: How We Failed to Get Bin Laden and why it Matters Today: a Report to Members of the Committee on Foreign Relations, United States Senate, John Kerry, Chairman: One Hundred Eleventh Congress, First Session, November 30th, 2009* (Vol. 111, No. 35). US Government Printing Office. Geraadpleegd op 19 november, 2024, op https://www.foreign.senate.gov/imo/media/doc/Tora_Bora_Report.pdf
- Lafraie, N. (2009). Resurgence of the Taliban insurgency in Afghanistan: How and why? *International Politics*, 46(1), 102-113.
<https://www.proquest.com/docview/203107915?accountid=11077&sourcetype=Scholarly%20Journals>
- Lambeth, B. S. (2005). Introduction. In *Air Power Against Terror: America's Conduct of Operation Enduring Freedom* (pp. 1–12). RAND Corporation.
<http://www.jstor.org/stable/10.7249/mg166centaf.9>
- Lambeth, B. S. (2005). Operation Anaconda. In *Air Power Against Terror: America's Conduct of Operation Enduring Freedom* (pp. 163–246). RAND Corporation.
<http://www.jstor.org/stable/10.7249/mg166centaf.13>
- Laub, Z., & Maizland, L. (2022, September 27). *The U.S. war in Afghanistan: 1999–2021*. Council on Foreign Relations. Geraadpleegd op 25 februari, 2025, op <https://www.cfr.org/timeline/us-war-afghanistan>
- Maley, W. (2002). *The interregnum of Najibullah, 1989–1992*. In *The Afghanistan wars* (p. 168). Palgrave Macmillan. Geraadpleegd op 18 november, 2024, op https://doi.org/10.1007/978-1-4039-1840-6_9
- Mirzada, H. (2025). A Look at The Military Aggression of The Soviet Union to Afghanistan (December 1979-February 1989). *European International Journal of Multidisciplinary Research and*

- Management Studies*, 5(02), 93-102. Geraadpleegd op 30 maart, 2025, op <https://eipublication.com/index.php/eijmrms/article/view/2551/2363>
- Mobasher, M. B., Pasarlay, S., & Qadam Shah, M. (2022). The Constitution and Laws of the Taliban 1994–2001: Hints from the Past and Options for the Future. *Available at SSRN 4944489*.
- Münch, P. (2021). Creating common sense: getting NATO to Afghanistan. *Journal of Transatlantic Studies*, 19(2), 138-166. <https://link.springer.com/content/pdf/10.1057/s42738-021-00067-0.pdf>
- National Commission on Terrorist Attacks. (2011). *The 9/11 Commission Report: final Report of the National Commission on Terrorist Attacks Upon the United States (Authorized Edition)*. WW Norton & Company. Geraadpleegd op 12 april, 2025, op <https://www.9-11commission.gov/report/911Report.pdf>
- Newell, R. S. (1989). Post-Soviet Afghanistan: The position of the minorities. *Asian Survey*, 29(11), 1090-1108.
- Ottaway, M., & Lieven, A. (2002). Rebuilding Afghanistan: fantasy versus reality.
- Parachini, J. V. (2000). The World Trade Center Bombers (1993). *Toxic terror: Assessing terrorist use of chemical and biological weapons*, 185-206. https://www.nonproliferation.org/wp-content/uploads/2016/05/world_trade_center_bombers.pdf
- Qian, X. (2020). On the relations between the US and the Afghan Taliban. *China International Strategy Review*, 2(1), 138-153. <https://link.springer.com/content/pdf/10.1007/s42533-020-00045-9.pdf>
- Ra'ees, W. (2005). Presidential Election in Afghanistan: Democracy in the Making. *Intellectual Discourse*, 13(1), 33–46.
- Ra'ees, W. (2006). Democratising Afghanistan: An Analysis of the 2005 Parliamentary Elections. *Intellectual Discourse*, 14(1), 33–46.

- Rehman, A. (2022). Quetta Shura revival of Taliban in Afghanistan. *Pakistan Journal of International Affairs*, 5(2). <https://www.pjia.com.pk/index.php/pjia/article/view/474/342>
- Reynolds, A., Jones, L., & Wilder, A. (2005). *A guide to parliamentary elections in Afghanistan*. Kabul: Afghanistan Research and Evaluation Unit. https://urbanpolicy.net/wp-content/uploads/2022/12/050800_ReynoldsJonesWilder_WolesiElecGuide.pdf
- Rodt, A. P. (2011). Taking stock of EU-military conflictmanagement. *Journal of Contemporary European Research*, 7(1), 41-60
- Rubin, B. R. (2004). Crafting a constitution for Afghanistan. *Journal of democracy*, 15(3), 5-19. <https://muse.jhu.edu/pub/1/article/170837/pdf>
- Rubin, B. R., & Hamidzada, H. (2007). From Bonn to London: governance challenges and the future of statebuilding in Afghanistan. *International Peacekeeping*, 14(1), 8-25. <https://www.tandfonline.com/doi/pdf/10.1080/13533310601114236>
- Sahel, S. (2019). Understanding Soviet Invasion of Afghanistan: A Review of its Reasons, Objectives and Ramifications. *Humanities*, 2(2), 26-42. https://www.researchgate.net/profile/Kardan-Kjssh-2/publication/360995846_Understanding_Soviet_Invasion_of_Afghanistan_A_Review_of_its_Reasons_Objectives_and_Ramifications/links/6297158e431d5a71e771caba/Understanding-Soviet-Invasion-of-Afghanistan-A-Review-of-its-Reasons-Objectives-and-Ramifications.pdf
- Schmeidl, S. (2016). The contradictions of democracy in Afghanistan: elites, elections and 'people's rule' post-2001. *Conflict, Security & Development*, 16(6), 575-594. <https://www.tandfonline.com/doi/pdf/10.1080/14678802.2016.1248427>
- Shaikh, S. (2024). Taliban insurgency in Afghanistan: Characteristics, actions and battlefield operationalization. *Comparative Strategy*, 43(3), 164-182.

https://www.researchgate.net/publication/380934094_Taliban_insurgency_in_Afghanistan_Characteristics_actions_and_battlefield_operationalization

- Smith, S. A. (2014). Afghanistan after the Occupation: Examining the post-Soviet withdrawal and the Najibullah regime it left behind, 1989–1992. *The Historian*, 76(2), 308-343. <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/pdf/10.1111/hisn.12035>
- Smith, S. S. (2019). *Loya Jirgas and Political Crisis Management in Afghanistan: Drawing on the Bank of Tradition*. United States Institute of Peace. <https://www.jstor.org/stable/pdf/resrep20254.pdf>
- Stenersen, A. (2014). Al-Qaeda versus Najibullah: Revisiting the Role of Foreign Fighters in the Battles of Jalalabad and Khost, 1989–1992.
- Stimson, H. L., Sr. (2002). REBUILDING AFGHANISTAN: THE UNITED NATIONS ASSISTANCE MISSION IN AFGHANISTAN (UNAMA). In *PEACE OPERATIONS BACKGROUNDER*. Geraadpleegd op 4 maart, 2025, op <https://www.files.ethz.ch/isn/31675/UNAMAbackgrounder.pdf>
- Tarnoff, C. (2009, August 7). *Iraq: Reconstruction assistance* (CRS Report No. RL31833). Congressional Research Service. Geraadpleegd op 7 mei, 2025, op <https://www.congress.gov/crs-product/RL31833>
- The National Security Strategy of the United States of America*, Washington, DC: the White House, September 2002. Geraadpleegd op 30 oktober, 2024, op <https://2009-2017.state.gov/documents/organization/63562.pdf>
- Tobin, C. (2019). The Myth of the “Afghan Trap”: Zbigniew Brzezinski and Afghanistan, 1978–1979. *Diplomatic History*, 44(2), 237–264. <https://doi.org/10.1093/dh/dhz065>
- Tobin, C. (2020). The United States and the Soviet-Afghan War, 1979–1989. In *Oxford Research Encyclopedia of American History*.

Tripp, R. S., Lynch, K. F., Drew, J. G., & Chan, E. W. (2004). Operation Enduring Freedom.

https://www.rand.org/content/dam/rand/pubs/monograph_reports/2005/MR1819.pdf

United Nations. (1945). CHARTER OF THE UNITED NATIONS AND STATUTE OF THE INTERNATIONAL

COURT OF JUSTICE. In *CHARTER OF THE UNITED NATIONS*. <https://treaties.un.org/doc/publication/ctc/uncharter.pdf>

United Nations Security Council. (1999, October 15). *Resolution 1267 (1999) /: adopted by the Security*

Council at its 4051st meeting, on 15 October 1999. United Nations Digital Library System. <https://digitallibrary.un.org/record/287334?ln=en&v=pdf>

United Nations Security Council. (2001a, September 12). *Resolution 1368 (2001) /: adopted by the*

Security Council at its 4370th meeting, on 12 September 2001. United Nations Digital Library System. <https://digitallibrary.un.org/record/448051?ln=en&v=pdf>

United Nations Security Council. (2001b, November 14). *Resolution 1378 (2001)/: adopted by the*

Security Council at its 4415th meeting, on 14 November 2001. United Nations Digital Library System. <https://digitallibrary.un.org/record/452431?v=pdf>

United Nations Security Council. (2001c, December 6). *Resolution 1383 (2001) /: adopted by the*

Security Council at its 4434th meeting, on 6 December 2001. United Nations Digital Library System. <https://digitallibrary.un.org/record/454021?v=pdf>

United Nations Security Council. (2001d, December 20). *Resolution 1386 (2001)/: adopted by the*

Security Council at its 4443rd meeting, on 20 December 2001. United Nations Digital Library System. <https://digitallibrary.un.org/record/454998?ln=en&v=pdf>

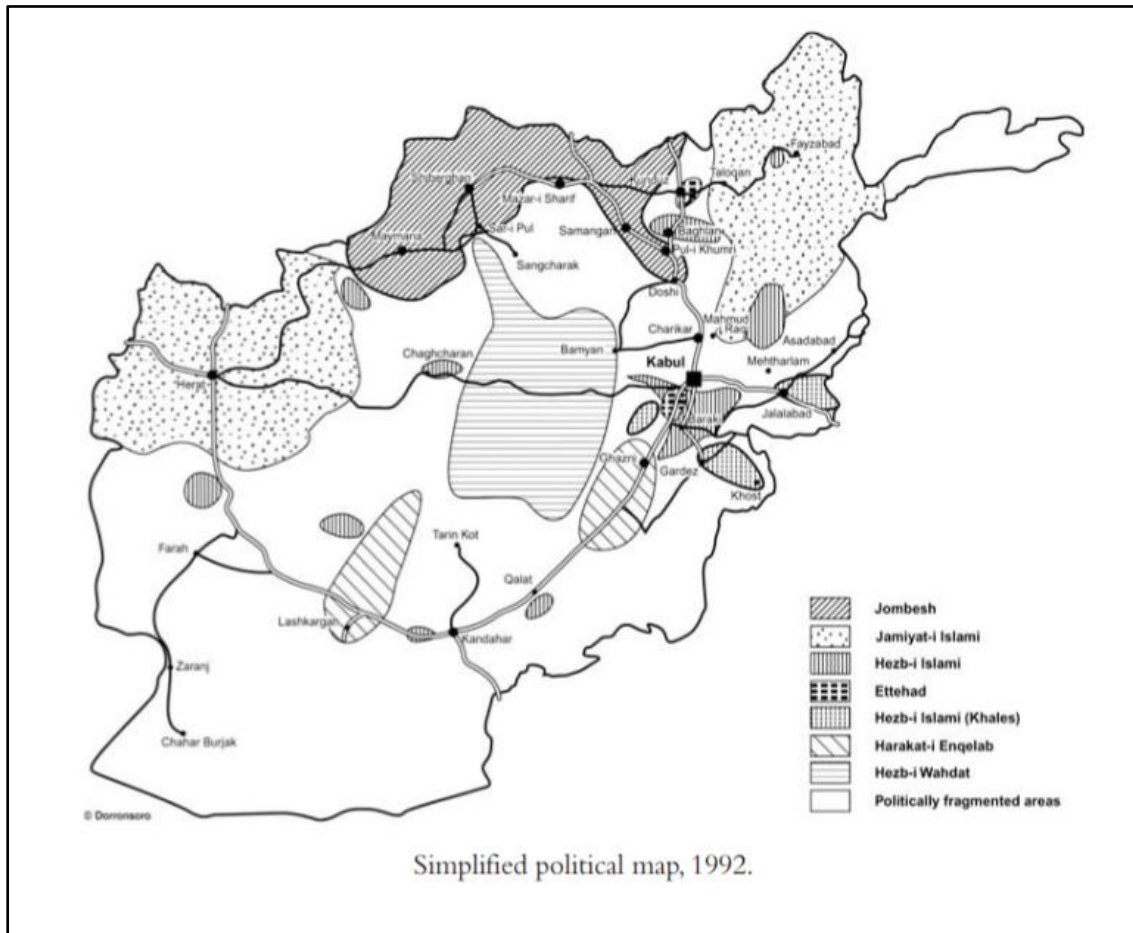
United Nations Security Council. (2002, March 28). *Resolution 1401 (2002) /: adopted by the Security*

Council at its 4501st meeting, on 28 March 2002. United Nations Digital Library System. <https://digitallibrary.un.org/record/461244?v=pdf>

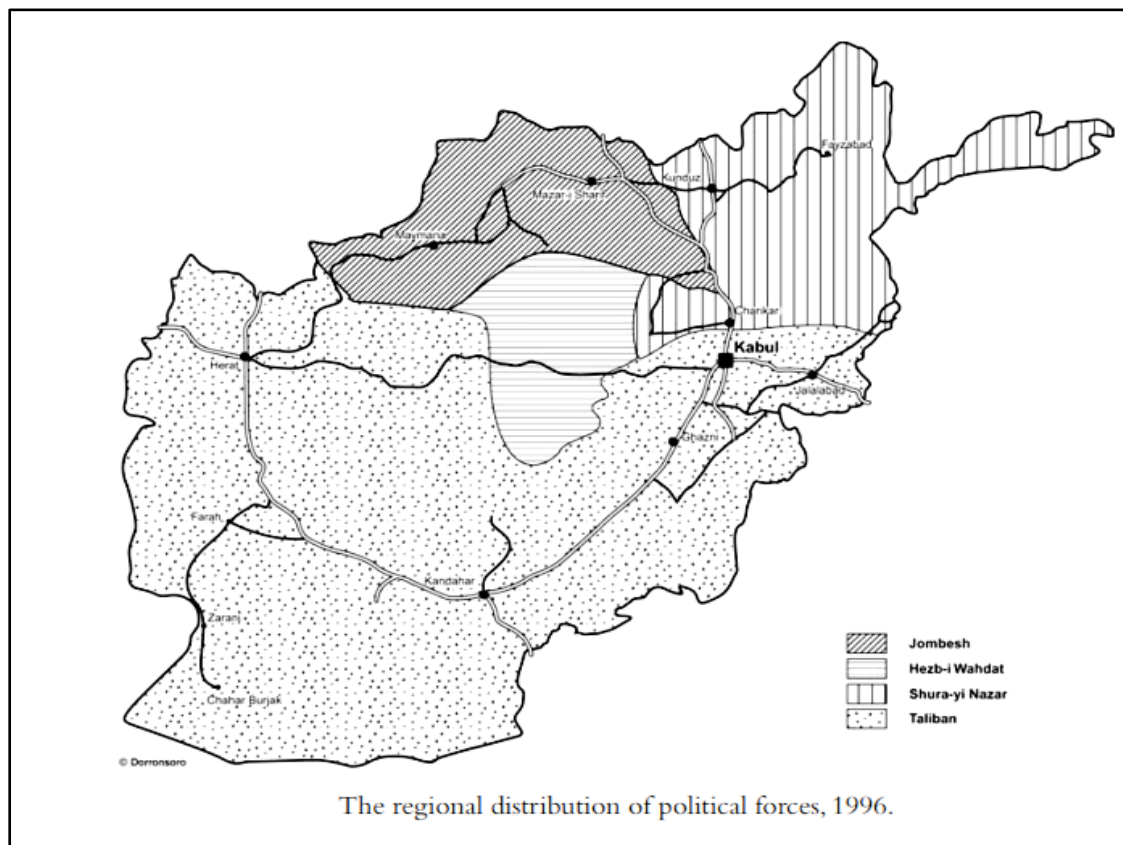
- Williams, B. G. (2014). Afghanistan after the Soviets: From jihad to tribalism. *Small Wars & Insurgencies*, 25(5-6), 924-956. <https://brianglynwilliams.com/pdfs/20150423092736793.pdf>
- Williams, M. J. (2011). Empire lite revisited: NATO, the comprehensive approach and state-building in Afghanistan. *International peacekeeping*, 18(1), 64-78. <https://www.tandfonline.com/doi/pdf/10.1080/13533312.2011.527513>
- Wilder, A. R. (2005). *A house divided?: Analysing the 2005 Afghan elections*. Kabul: Afghanistan Research and Evaluation Unit. <https://citeseerx.ist.psu.edu/document?repid=rep1&type=pdf&doi=67d620c42b6e408abee5db21afef575ff502595a>
- World Bank Open Data. (z.d.). World Bank Open Data. Geraadpleegd op 12 maart, 2025, op <https://data.worldbank.org/indicator/SP.POP.TOTL?locations=AF>

9. Bijlagen

Bijlage A: verovering territorium door de Taliban (1992 & 1996)

Bron: Dorronsoro, G., & King, J. (2005, p.247). *Revolution unending : Afghanistan: 1979 to the present*. London: Hurst.

Bron: Dorronsoro, G., & King, J. (2005, p.248). *Revolution unending: Afghanistan: 1979 to the present*. London: Hurst.

Bijlage B: Samenstelling van de Afghaanse interim-regering

Table 1.1: Composition of the Afghan Interim Administration (AIA)
(December 22, 2001-June 2002)

Position in AIA	Name	Ethnicity/Affiliation
Chairman	Hamid Karzai	Pashtun/Rome Group
Vice Chair & Defence Minister	Mohammad Qasim Fahim	Tajik/NA
Vice Chair & Women's Affairs Minister	Sima Samar	Hazara/Rome Group
Vice Chair & Planning Minister	Mohammad Mohaqiq	Hazara/NA
Vice Chair and Water & Power Minister	Mohammad Shakar Kargar	Uzbek/NA
Vice Chair & Finance	Hedayat Amin Arsala	Pashtun/Rome Group
Foreign Affairs Minister	Abdullah Abdullah	Tajik/NA
Interior Minister	Mohammad Yunus Qanuni	Tajik/NA
Commerce Minister	Syed Mustafa Kazemi	Hazara/NA
Mines & Industries Minister	Mohammad Alem Razm	Uzbek/NA
Small Industries Minister	Aref Noorzai	Pashtun/NA
Information & Culture Minister	Sayed Makhdoom Raheen	Tajik/Rome Group
Communications Minister	Abdul Rahim	Tajik/NA
Labour & Social Welfare Minister	Mirwais Sadeq	Tajik/NA
Haj & Islamic Affairs Minister	Mohammad Hanif Balkhi	Tajik/Independent
Martyrs & Disabled Minister	Abdullah Wardak	Pashtun/NA
Education Minister	Abdul Rassoul Amin	Pashtun/Rome Group
Higher Education Minister	Sharif Faez	Tajik/NA
Public Health Minister	Suhaila Seddiqi	Pashtun/Independent
Public Works Minister	Abdul Khaliq Fazal	Pashtun/Rome Group
Rural Development Minister	Abdul Malik Anwar	Tajik/NA
Urban Development Minister	Abdul Qadir	Pashtun/NA

(Contd.)

Position in AIA	Name	Ethnicity/Affiliation
Reconstruction Minister	Mohammad Amin Farhang	Pashtun/Rome group
Transport Minister	Sultan Hamid Sultan	Hazara/NA
Refugees Minister	Enayatullah Nazeri	Tajik/NA
Agriculture Minister	Syed Hussain Anwari	Hazara/NA
Irrigation Minister	Mangal Hussain	Pashtun/Peshawar Group
Justice Minister	Abdul Rahim Karimi	Uzbek/NA
Civil Aviation & Tourism Minister	Abdul Rahman <i>(killed in February 2002; succeeded by Zalmay Rassoul in March 2002)</i>	Tajik/Rome Group
Border Affairs Minister	Amanullah Khan Zadran	Pashtun/Rome Group

Bron: Chandra, V. (2015, pp. 19-20). *The unfinished war in Afghanistan: 2001-2014*. Pentagon Press and Institute for Defence Studies and Analyses, New Delhi.

Bijlage C: samenstelling overgangsregering 2002-2004

Table 1.2: Composition of the Afghan Transitional Administration (ATA)
(June 2002-October 2004)

Position in ATA	Name	Ethnicity/Affiliation	Change from Interim Administration
President	Hamid Karzai	Pashtun/Rome Group	Same
Vice President & Defence Minister	Mohammad Qasim Fahim	Tajik/NA	Same
Vice President	Hedayat Amin Arsala	Pashtun/Rome Group	Same; earlier also headed the Finance Ministry
Vice President	Karim Khalili	Hazara/NA	New Member
Vice President	Abdul Qadir	Pashtun/NA (killed on July 06, 2002)	Earlier, was Urban Development Minister
Vice President & Chairman of Constitution Commission	Neamatullah Shahrani	Uzbek/Independent	New Member; Appointed later through a presidential decree & not during the <i>Emergency Loya Jirga</i>
Special Advisor on Security Affairs	Yunus Qanuni	Tajik/NA	New Position; earlier Interior Minister
Foreign Minister	Abdullah Abdullah	Tajik/NA	Same
Finance Minister	Ashraf Ghani	Pashtun/Independent	New Member
Interior Minister	Taj Mohammad Wardak	Pashtun	New Member/Later, Vice Presidential Nominee of Yunus Qanuni in 2004 Presidential Election
	Ali Ahmed Jalali replaced Wardak in January 2003	Pashtun	New Member
Planning Minister	Mohammad Mohaqiq	Hazara/NA	Same; was earlier Vice Chair as well
Communications Minister	Masoom Stanekzai	Pashtun	New Member
Border Affairs Minister	Aref Noorzai	Pashtun/NA	Earlier, Small Industries Minister
Refugees Minister	Enayatullah Nazeri	Tajik/NA	Same

Position in ATA	Name	Ethnicity/Affiliation	Change from Interim Administration
Mines Minister	Juma M. Muhammadi	Pashtun	New Member
Light Industries Minister	Mohammad Alem Razm	Uzbek/NA	Earlier, Mines & Industries Minister
Public Health Minister	Suhaila Seddiqi	Pashtun	Same
Commerce Minister	Syed Mustafa Kazemi	Hazara	Same
Agriculture Minister	Syed Hussain Anwari	Hazara/NA	Same
Justice Minister	Abdul Rahim Karimi	Uzbek/NA	Same
Information & Culture Minister	Sayed Makhdoom Raheen	Tajik/Rome Group	Same
Reconstruction Minister	Mohammad Amin Farhang	Pashtun/Rome Group	Same
Haj & Islamic Affairs Minister	Mohammad Amin Naziryar	Pashtun	New Member
Urban Affairs Minister	Yousef Pashtun (Gul Agha Sherzai took over from August 16, 2003)	Pashtun/Royalist Pashtun/Royalist	Both were new members Yousef was appointed Governor of Kandahar Province)
Public Works Minister	Abdul Qadir (killed on July 06, 2002; succeeded by Abdul Ali)	Pashtun/NA Pashtun	Earlier, Urban Development Minister New Member
Labour & Social Affairs Minister	Noor Mohammad Qarqin	Turkmen	New Member
Water & Power Minister	Mohammad Shakar Kargar	Uzbek/NA	Same; was earlier one of the five Vice Chair as well
Irrigation & Environment Minister	Ahmed Yusuf Nuristani	Pashtun	New Member; Environment added to the Ministry
Martyrs & Disabled Minister	Abdullah Wardak	Pashtun/NA	Same
Higher Education Minister	Sharif Faez	Tajik/NA	Same
Civil Aviation & Tourism Minister	Mirwais Sadeq	Tajik/NA	Earlier, Labour & Social Welfare Minister
Transport Minister	Saeed Mohammed Ali Jawad	—	New Member

Position in ATA	Name	Ethnicity/Affiliation	Change from Interim Administration
Education Minister	Mohammad Yunus Qanuni	Tajik/NA	Earlier, Interior Minister
Rural Development Minister	Mohammad Hanif Atmar	Pashtun	New Member
Women's Affair Minister	Habiba Sarobi	Hazara	New Member
Other Key Appointments			
Chief Justice of the Supreme Court	Fazl Hadi Shinwari	Pashtun/Peshawar Group	Newly Appointed
National Security Advisor	Zalmay Rassoul	Pashtun/Rome Group	Earlier, Civil Aviation Minister in Interim Administration appointed after the killing of Abdul Rehman in February 2002
Governor, Afghan Central Bank	Anwar-ul Haq Ahadi	Pashtun/Technocrat	Newly Appointed
Minister of State & Advisor on Women's Affair	Mahboba Hoqoqmal	Hazara	Newly Appointed
Permanent Representative to the UN	Ravan A.G. Farhadi (January 2002-2006)	Tajik/NA	Re-appointment Earlier, Afghan Ambassador/Permanent Representative to the UN under Rabbani Government (since April 1993) Prime Minister of NA (August 21, 1997-November 13, 2001) Prime Minister of Afghanistan (November 13-December 22, 2001)

Bron: Chandra, V. (2015, pp. 22-24) The unfinished war in Afghanistan: 2001-2014. Pentagon Press and Institute for Defence Studies and Analyses, New Delhi.

Bijlage D: Samenstelling verkozen regering 2004-2009

**Table 2.1: Composition of First Elected Government of Afghanistan
(December 2004 to October 2009)**

Cabinet Position	Name	Change from Transitional Administration	Notable Points
President	Hamid Karzai	Same Position	Pashtun/Rome Group Headed Post-Taliban Interim and Transitional Authorities earlier (December 2001-2004)
First Vice President	Ahmad Zia Masoud	New Member	Tajik/NA Brother of Ahmad Shah Masoud; former ambassador to Russia (2001-04)
Second Vice President	Karim Khalili	Same as in ATA	Hazara/Hezb-e Wahadat/NA
Senior Minister	Hedayat Amin Arsala	Vice Chair & Finance Minister in AIA & Vice President in ATA	Pashtun/Rome Group
Foreign Minister	Abdullah Abdullah Rangin Dadfar Spanta	Same as in AIA & ATA New Member; appointed in April 2006 after cabinet reshuffle	Tajik/NA Tajik Previously Senior Advisor on International Affairs to President Hamid Karzai
Defence Minister	Abdul Rahim Wardak	Deputy Defence Minister under Mohammad Qasim Fahim in ATA	Pashtun/Pro-Royalist Peshawar Group Mahaz-e-Milli Islami-e Afghanistan of Pir Sayyed Ahmad Gailani
Interior Minister	Ali Ahmed Jalali (resigned in September 2005) Zarar Ahmad Moqbil September 2005-October 2008) Mohammad Hanif Atmar (October 2008-June 2010)	Same as in ATA New Member Rural Development Minister in ATA	Pashtun Former Colonel in the Afghan Army Tajik/NA Previously Deputy Interior Minister Pashtun

Finance Minister	Anwar-ul Haq Ahadi Omar Zakhlilwal (appointed in February 2009)	Previously Governor of Central Bank in AIA New Member	Pashtun/Technocrat Pashtun Previously appointed as Acting Minister of Transport & Civil Aviation in November 2008
Economy Minister	Mohammad Amin Farhang (till March 2006) Mohammad Jalil Shams	Reconstruction Minister in AIA & ATA New Member Previously, Deputy Minister of Water & Energy	Pashtun/Rome Group Tajik
Justice Minister	Sarwar Danish	New Member	Hazara/Hezb-e Wahdat First Governor of newly created province of Daykundi
Education Minister	Noor Mohammad Qarqin Mohammad Hanif Atmar (May 2006 – October 2008) Ghulam Farooq Wardak	Labour & Social Affairs Minister in ATA; Karzai's election campaign manager Rural Development Minister in ATA New Member	Turkmen In 2006, Qarqeen switched to Ministry of Social Affairs. Pashtun Between 2006 and 2008, Atmar was the Education Minister before he switched to Interior Ministry in 2008. Wardak succeeded Atmar in October 2008. Pashtun/Hezb-e Islami
Higher Education Minister	Amir Shah Hasanyar (December 2004-March 2006) Mohammad Azam Dadfar (March 2006-January 2010)	New member New Member	Hazara Uzbek

(Contd.)

Cabinet Position	Name	Change from Transitional Administration	Notable Points
Commerce Minister	Hedayat Amin Arsala (also Senior Minister in the Cabinet)	Vice Chair & Finance Minister in AIA/Vice President in ATA	Pashtun/Rome Group
Commerce & Industry Minister (<i>Industry was merged into Commerce Ministry after March 2006</i>)	Mohammad Haidar Reza (candidature not approved by Wolesi Jirga in 2006) Mohammad Amin Farhang (removed in late 2008) Wahidullah Shahrani	New Member Appointed after March 2006 cabinet reshuffle Reconstruction Minister in AIA & ATA New Member	Previously, Deputy Foreign Minister for Administrative Affairs since 2002 Pashtun/Rome Group Uzbek Son of Haj Minister Neamatullah Shahrani; previously, Deputy Minister of Finance & First Deputy Governor of Central Bank
Water & Energy Minister Newly Created Ministry	Ismail Khan	New Member	Tajik/NA Former Governor of Herat
Transport & Civil Aviation Minister	Enayatullah Qasemi Gul Hussain Ahmedi (appointment disapproved by Wolesi Jirga) Neamatullah Ehsan Jawed (removed due to mismanagement of national carrier) Hamidullah Qaderi (removed due to corruption charges) Omar Zakhliwal (acting minister) Hamidullah Farooqi	New Member (December 2004-March 2006) New Member (March 2006 - August 2006) New Member (August 2006-March 2008) New Member (March 2008 - November 2008) New Member (November 2008-February 2009) New Member (February 2009-January 2010)	Hazara Former Director of Department of Cultural Affairs, Ministry of Foreign Affairs Pashtun Pashtun Pashtun

Women's Affairs Minister	Masooda Jalal (till July 2006) Suraya Raheem Sabarang Candidature rejected by Wolesi Jirga Husn Bano Ghazanfar (since August 2006)	New Member New Member New Member	Tajik Tajik Uzbek/Independent
Youth Affairs Minister	Amina Afzali (December 2004-06)	New Member A Newly Created Ministry	Tajik/NA
Youth & Culture Affairs Minister	Sayed Makhdoom Raheen (disapproved by Wolesi Jirga) Abdul Karim Khorram (since August 2006)	Same as in AIA & ATA New member	Tajik/Rome group Pashtun/Hezb-e Islami (Hekmatyar)
Haj & Islamic Affairs Minister	Neamatullah Shahrani	Vice President in ATA/Head of the Constitution Commission	Uzbek
Public Works Minister	Sohrab Ali Saffari	New Member	Hazara
Public Health Minister	Mohammad Amin Fatemi	New Member	Tajik Same position in the Rabbani Government during 1993-95.
Agriculture Minister	Obaidullah Ramin (till October 2008) Mohammad Asef Rahimi	New Member New Member	Tajik Pashtun
Mines & Industry Minister <i>The Ministry was bifurcated and Industry went with Commerce Ministry after March 2006</i>	Mir Mohammad Sediq (December 2004-March 2006) Ibrahim Adel (Mines Minister only)	New Member New Member	Tajik Previously, Deputy Mines & Industries Minister since 2005

(Contd.)

Cabinet Position	Name	Change from Transitional Administration	Notable Points
Communications Minister	Amirzai Sangeen	New Member	Pashtun/Technocrat
Rural Rehabilitation & Development Minister	Mohammad Hanif Atmar (December 2004-March 2006)	Same as in ATA	Pashtun
	Mohammad Ehsan Zia (since May 2006)	New Member	Pashtun
Labour & Social Affairs Minister	Syed Ekramuddin Masoomi (till March 2006)	New Member	Tajik
<i>Martyrs & Disabled/Labour & Social Ministry merged in March 2006</i>	Noor Mohammad Qarqin (succeeded Masoomi in March 2006)	Same as in ATA Previously, the Education Minister in this cabinet	Turkmen
Border & Tribal Affairs Minister	Abdul Karim Brahui (January 2005-February 2009)	New Member	Brahui Previously, Governor of Nimroz Province
	Asadullah Khalid	New Member	Pashtun/NA Previously, Governor of Kandahar & Ghazni Province
Urban Development Minister	Yousef Pashtun	Same as in ATA	Pashtun/Royalist
Counter Narcotics Minister	Habibullah Qaderi (January 2004-July 2007)	New Member Ministry was created in December 2003	Pashtun
	Gen. Khodaiddad (March 2008-June 2010)	New Member	Hazara/Ex-Army Officer Previously, Deputy Minister of Counter-narcotics
Refugees & Repatriation Minister	Azam Dadfar (December 2004-March 2006)	New Member	Uzbek
	Mohammad Akbar Akbar	New Member	Pashtun
	Abdul Karim Brahui (February 2009 -August 2010)	Previously Border & Tribal Affairs Minister	Brahui

Martyrs and Disabled Minister	Sediqa Balkhi (till March 2006) <i>In March 2006 cabinet reshuffle, this ministry was merged into Labour & Social Affairs Ministry under Noor Mohammad Qarqin as listed before.</i>	New Member	Hazara
-------------------------------	--	------------	--------

Other Key Positions

Chief Justice of the Supreme Court	Fazl Hadi Shinwari (till 2006)	Same as in ATA	Pashtun/Peshawar Group
National Security Advisor	Zalmay Rassoul	Same as in ATA	Pashtun/Rome Group
Governor of the Central Bank	Noorullah Delawari (2005-07)	New Appointment (replaced Anwar ul Haq Ahadi in 2004)	Tajik/Technocrat
	Abdul Qadir Fitrat (September 2007-11)	New Appointment	Tajik/Technocrat
Permanent Representative to the UN	Ravan A.G. Farhadi (January 2002-06)	Same as in ATA	Tajik/NA
	Zaher Tanin (since December 2006)	New Appointment	Tajik

Bron: Chandra, V. (2015, pp. 48-53). The unfinished war in Afghanistan: 2001-2014. Pentagon Press and Institute for Defence Studies and Analyses, New Delhi.

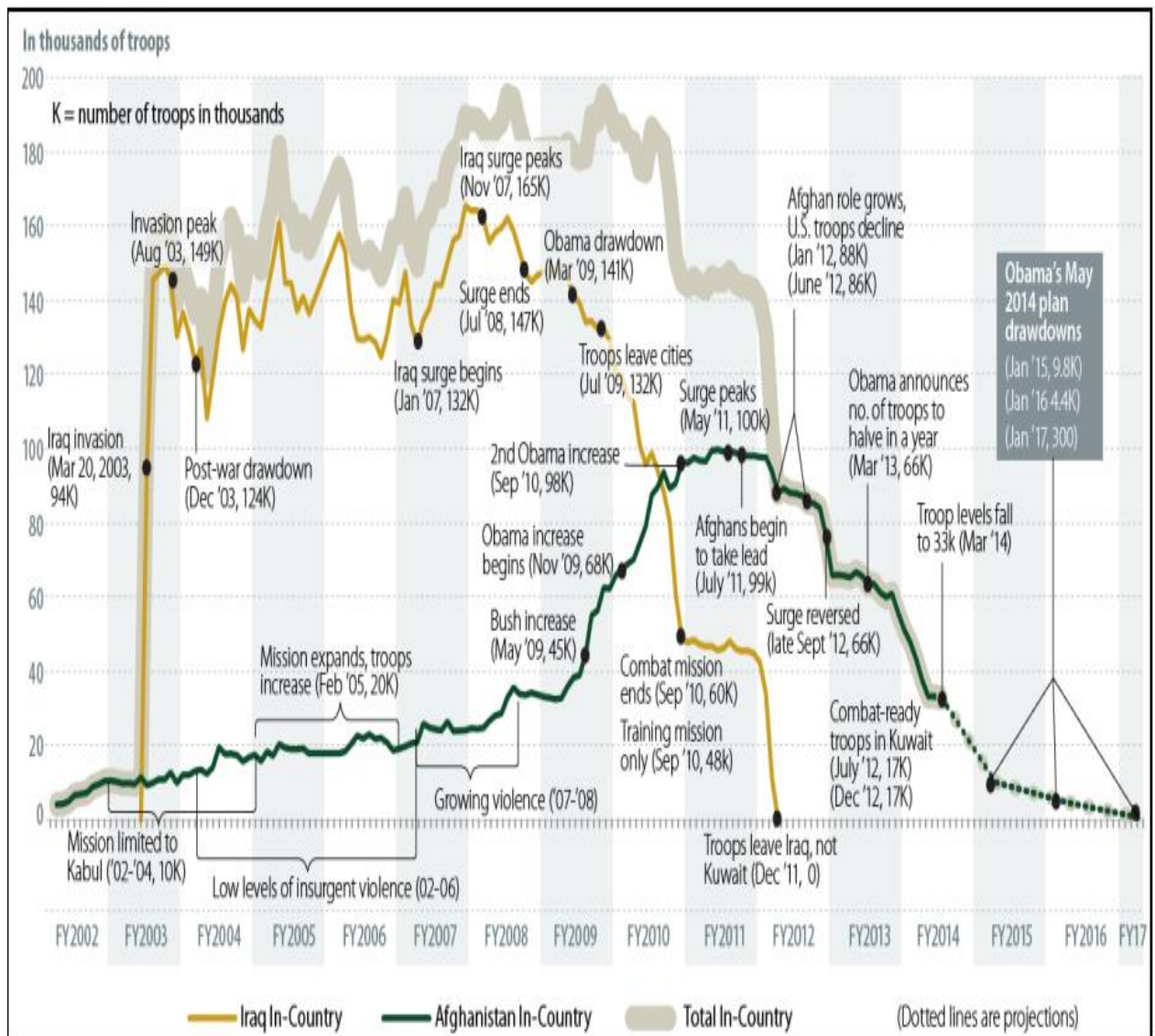
Bijlage E: overleden en gewonde Amerikaanse militairen per jaar

	A.	B.		A.	B.	
	Year	Number of US Military Deaths		Year	Number of US Military Deaths	
George W. Bush 626 US Military Deaths	1.	2001	11	12.	2012	314
	2.	2002	49	13.	2013	132
	3.	2003	43	14.	2014	55
	4.	2004	52	15.	2015	21
	5.	2005	99	16.	2016	10
	6.	2006	98	17.	2017	15
	7.	2007	118	18.	2018	16
	8.	2008	156	19.	2019	23
	9.	2009	311	20.	2020	11
	10.	2010	498	21.	2021	13
	11.	2011	411		Total	2,456
						Barack Obama 1,752 US Military Deaths
						Donald Trump 65 US Military Deaths
						Joe Biden 13 US Military Deaths (as of 9/15/2021)

	A.	B.		A.	B.	
	Year	Number of US Military Wounded		Year	Number of US Military Wounded	
George W. Bush 2,656 US Military Wounded	1.	2001	33	12.	2012	2,983
	2.	2002	75	13.	2013	1,369
	3.	2003	100	14.	2014	457
	4.	2004	218	15.	2015	79
	5.	2005	271	16.	2016	75
	6.	2006	403	17.	2017	111
	7.	2007	752	18.	2018	118
	8.	2008	804	19.	2019	195
	9.	2009	2,167	20.	2020	15
	10.	2010	5,267	21.	2021	46
	11.	2011	5,232		Total	20,770
						Barack Obama 17,629 US Military Wounded
						Donald Trump 439 US Military Wounded
						Joe Biden 46 US Military Wounded (as of 12/31/2021)

Bron: *Afghanistan War: U.S. Deaths and Costs* - A-Mark Foundation. (2024, 7 maart). A-Mark Foundation. <https://amarkfoundation.org/reports/afghanistan-war-costs/#ref-18>

Bijlage F: Grondtroepen in het land, BJ2001-BJ2017 In duizenden Amerikaanse troepen

Bron: Belasco, A. (2014, p.9). *The cost of Iraq, Afghanistan, and other Global War on Terror operations since 9/11*. CRS. <https://sgp.fas.org/crs/natsec/RL33110.pdf>, Gebaseerd op, DOD, Monthly Boots-on-the Ground reports provided to CRS and congressional defense committees, 2001-June 2014.

Opmerking. Deze grafiek toont het aantal Amerikaanse troepen in Irak en Afghanistan (alleen in-country) op maandelijks basis.

Bijlage G: Data Management en ethisch formulier

VOOR STUDENTENONDERZOEK AAN DE FACULTEIT POLITIEKE EN SOCIALE WETENSCHAPPEN

Titel van het onderzoeksproject en datering

Titel	OPERATION ENDURING FREEDOM: EEN MILITAIRE OPERATIE MET POLITIEKE IMPLICATIES
Datum van eerste versie	15 mei 2025
Datum van laatste aanpassing (indien relevant), omschrijf de aanpassingen	15 mei 2025

Naam van de onderzoeker(s)

Naam van de onderzoeker(s):	Emile Bourgoignie
Naam van de begeleider(s):	Prof. Dr. Tim Haesebrouck
Vakgroep:	Vakgroep Politieke Wetenschappen
E-mail van de contactpersoon:	Emile.Bourgoignie@UGent.be

DatamanagementPLAN

Wat

Een datamanagementplan (DMP) omvat alle acties die nodig zijn om ervoor te zorgen dat gegevens veilig, gemakkelijk te vinden, te begrijpen en te (her)gebruiken zijn; niet alleen tijdens een onderzoeksproject, maar ook op de langere termijn. In alle gevallen is het een uitstekend hulpmiddel om uw onderzoeksproject te beheren.

Waarom

Onderzoeksgegevens vormen het bewijs dat nodig is om gepubliceerde beweringen te verifiëren en te valideren.

Alle onderzoekers, ook bachelor- en masterstudenten, moeten goed nadenken over hoe de gegevens georganiseerd en goed beheerd worden, niet alleen vóór, maar ook tijdens het onderzoeksproject en na afloop van het project. Dit gebeurt in een DMP.

Een DMP laat zien dat onderzoekers zich houden aan de principes van verantwoord onderzoek. Het maakt mogelijk dat:

- Uw gegevens kunnen worden hergebruikt voor vervolgonderzoek of nieuw onderzoek
- Onderzoeksresultaten reproduceerbaar zijn (een fundamenteel principe van goed onderzoek)
- De onderzoeker(s) zijn/haar gegevens veilig opslaan en terugvinden (een DMP laat je nadenken over hoe je de gevolgen van onverwachte gebeurtenissen, zoals een gestolen laptop of beschadigde bestanden, kunt voorkomen)
- Onderzoekers voldoen aan wettelijke en ethische richtlijnen (om deze reden eisen de meeste organisaties en vrijwel alle financieringsinstanties een DMP voorafgaand aan goedkeuring of financiering)

Met andere woorden, een DMP helpt u om goed na te denken over uw databeheer. Daarom is het schrijven van een DMP een goede gewoonte. Dit document helpt u om na te denken over het gegevensbeheerproces. U wordt gevraagd de tekstvakken in te vullen. Breid de vakken uit als dat nodig is.

Persoonsgegevens of niet

☒ Geen persoonsgegevens d.w.z. geen informatie over een geïdentificeerde of identificeerbare natuurlijke persoon)

☐ Persoonsgegevens (d.w.z. alle informatie over een geïdentificeerde of identificeerbare natuurlijke persoon)

Let op: Een natuurlijke persoon wordt als identificeerbaar beschouwd als hij of zij direct of indirect kan worden geïdentificeerd aan de hand van de verzamelde gegevens. Informatie die op het eerste gezicht niet tot een persoon herleidbaar lijkt, kan dus toch een persoonsgegeven zijn. Dit kan het geval zijn als de persoon in kwestie kan worden geïdentificeerd door de verzamelde gegevens te combineren met aanvullende informatie (cf. GDPR).

Als u persoonlijke gegevens gaat verzamelen of produceren, geef dan aan welke persoonlijke gegevens u gaat verzamelen (er kunnen meerdere opties van toepassing zijn)

- ☐ identificerende informatie (bijv. naam, adres, e-mailadres, IP-adres, enz.)
- ☐ informatie waaruit de geslachtsidentiteit, etnische afkomst, politieke opvattingen of religieuze overtuigingen/praktijken blijken
- ☐ informatie over het seksuele gedrag of de seksuele geaardheid van een persoon

- ☐ informatie met betrekking tot strafrechtelijke veroordelingen en/of overtredingen (bijv. forensische informatie of zelfgerapporteerde misdaad)
- ☐ genetische, biometrische of gezondheidsinformatie

- **Inhoudelijk:** Alle data zijn officiële beleidsteksten, wetenschappelijke artikels, internationale verdragen en/of boeken. Deze teksten worden gebruikt om de dynamiek van Operation Enduring Freedom in kaart te brengen. De gegevens omvatten academische en beleidsmatige informatie over: de doelstellingen en uitvoeringen van OEF; institutionele hervormingen in Afghanistan (verkiezingen, grondwet, staatsopbouw); veiligheidsontwikkelingen; rol van actoren zoals de VS, Taliban, Al-Qaeda en internationale gemeenschap
- **Type:** de data bestaan exclusief uit numerieke en tekstuele bronnen die zich in het publieke domein bevinden. Voorbeelden zijn peer-reviewed artikels, beleidsrapporten (Congressional Research Service, VN-documenten, datasets in rapportvorm)
- **Format:** de gebruikte teksten zijn PDF-documenten, afbeeldingen, internetbronnen, databanken

Wijze van dataverzameling. De teksten worden online geraadpleegd, bijgehouden in een bronnenlijst. De gegevens zijn afgeleid en gecompileerd uit bestaande bronnen door middel van: systematisch literatuuronderzoek, documentanalyse primaire en secundaire bronnen; manuele extractie en selectie van relevante inhoud op basis van gedefinieerde evaluatiecriteria.

Hoe worden de gegevens gedocumenteerd?

- De gegevens in dit onderzoek zijn hoofdzakelijk afkomstig uit secundaire bronnen zoals academische publicaties, beleidsrapporten, officiële documenten van overheden en internationale organisaties, en peer-reviewed artikelen. Deze zijn voor iedereen publiekelijk beschikbaar. De gegevensverwerking gebeurt transparant: relevante literatuur is systematisch geïnventariseerd, geanalyseerd en verwerkt volgens een vooraf bepaald onderzoeksdesign (kwalitatieve documentanalyse en theorie-evaluatie). Hierdoor zijn de resultaten reproduceerbaar, mits toegang tot dezelfde bronnen. De gebruikte indicatoren en beoordelingscriteria worden in het theoretisch gedeelte duidelijk gedefinieerd, wat hergebruik en replicatie door andere onderzoekers mogelijk maakt.
- De verantwoordelijkheid voor de documentatie van de gegevens ligt bij de student-onderzoeker zelf (Emile Bourgoignie), in het kader van de onderzoekspaper aan de Universiteit Gent. Dit houdt in dat alle bronnen correct zijn geverifieerd, gedocumenteerd en verwerkt volgens academische normen en de richtlijnen van de opleiding Politieke Wetenschappen. De promotor van het onderzoek, Prof. Dr. Tim Haesebrouck, fungeerde als inhoudelijk begeleider, maar de verantwoordelijkheid voor correcte bronvermelding, archivering en toegankelijkheid van de gebruikte gegevens ligt volledig bij de auteur van de paper.

De onderzoeker zal zelf instaan voor alle aspecten van het documenteren van de bewerkte data.

Uitleggen hoe en waar gegevens veilig worden opgeslagen en gekopieerd

- Wegens de aard van de ruwe data is specifieke beveiliging of back-up in principe niet echt noodzakelijk. Toch zal een back-up gemaakt worden van de alle te analyseren documenten. Het is daarnaast uiteraard niet mogelijk (of wenselijk) om restricties wat betreft data-toegang toe te kennen.
- De ‘bewerkte data’ (NVivo- en Word-files) bevatten geen persoonsgegevens, dus paswoordbeveiliging t.o.v. derden is niet van toepassing.

Back-ups van elke versie van de bewerkte data zullen gemaakt en opgeslagen worden op een andere (e)-locatie, nl. op de gepersonaliseerde home-schijf (H:), verkregen van de Universiteit Gent. Dit wordt gedaan om toevallig verlies (bv. gestolen laptop) te vermijden. De promotor kan in de loop van het onderzoek op simpel verzoek toegang krijgen tot de bewerkte data. In dat geval deelt de onderzoeker de data per mail met de promotor (bv. via Onedrive of SP)

Plannen voor het delen of toegankelijk maken van gegevens

- In dit onderzoek wordt voornamelijk gebruikgemaakt van secundaire gegevens in de vorm van wetenschappelijke literatuur, beleidsrapporten en overheidsdocumenten. De data omvatten de originele documenten en publicaties (bv. rapporten van het Congressional Research Service, VN-resoluties, academische artikels), die openbaar beschikbaar zijn en hoeven dus niet opgeslagen en beveiligd te worden op een externe computer.
- Aangezien dit onderzoek uitsluitend gebruik maakt van publiek toegankelijke gegevens, is er geen sprake van vertrouwelijke data. Alle gebruikte bronnen zijn publiek beschikbaar via universiteitsbibliotheken, databanken of open acces-platforms.
- Er is geen noodzaak tot het bewaren van ruwe, persoonlijke of gevoelige gegevens, aangezien dergelijke gegevens in dit onderzoek niet worden verzameld of verwerkt.
- De finale versie van de onderzoekspaper en bijhorende gegevens worden overgedragen aan de Universiteit Gent, via de officiële indiening in Plato, conform de vereisten van het facultair reglement onderzoekspaper - Bachelor Politieke Wetenschappen (Major Europese & Wereldpolitiek: EU, IP en C&D) en Voorbereidingsprogramma's en Schakelprogramma's EU-Studies en Politieke Wetenschappen (beide afstudeerrichtingen).

Ethische en juridische kwesties

Waarom

Onderzoek moet voldoen aan de hoogste ethische principes. Zo moeten de rechten, de waardigheid en het welzijn van alle betrokkenen worden beschermd en moet het onderzoek op een transparante en onafhankelijke manier worden uitgevoerd. Onderzoekers spelen een actieve rol in het verzekeren van deelnemers (en de bredere samenleving) dat onderzoek op een verantwoorde manier wordt uitgevoerd. Merk op dat ethische kwesties betrekking hebben op zowel wettelijke bescherming (bijv. anonimiteit, opslag en gebruik van gegevens) als kwesties met betrekking tot een professionele houding (bijv. duidelijk uitleggen van je onderzoeksintenties aan deelnemers, rekening houden met hoe het onderzoek deelnemers mogelijk beïnvloedt, enz.)

Dit houdt in dat onderzoekers, inclusief bachelor- en masterstudenten, zorgvuldig aan alle betrokkenen moeten uitleggen wat de onderzoeksdoelen zijn, hoe het onderzoek wordt uitgevoerd, hoe deelnemers aan het onderzoek worden beschermd en wat er met de gegevens gebeurt.

Als je niet met persoonlijke gegevens werkt, komen ethische kwesties neer op een grondige uitleg over hoe je het onderzoek op een transparante en onafhankelijke manier hebt uitgevoerd.

Toestemmingsformulier

Ik maak gebruik van een informed consent formulier (voeg dat formulier toe aan dit document).

Ik maak geen gebruik van een informed consent formulier. Leg uit **waarom** u geen informed consent formulier gebruikt.

Niet van toepassing, want geen persoonlijke data.

Overige kwesties

Dit onderzoek maakt geen gebruik van primaire gegevensverzameling zoals interviews, enquêtes of observaties. Hierdoor zijn risico's op misleiding, manipulatie of het in gevaar brengen van respondenten uitgesloten.

Er zijn echter twee ethische overwegingen die in bredere zin van toepassing kunnen zijn:

1) Beoordeling van militaire operaties en mensenrechtenschendingen

Bij de analyse van Operation Enduring Freedom worden thema's behandeld zoals burgerslachtoffers, mensenrechtenschendingen en disproportioneel geweld. Hoewel deze elementen kritisch worden besproken, gebeurt dit steeds op basis van objectieve, goed onderbouwde bronnen. Er wordt zorgvuldig omgegaan met gevoelige informatie en vermeden om ongegronde beschuldigingen te formuleren. De analyse beoogt kritisch doch respectvol te blijven tegenover betrokken actoren en vermijdt politieke of ideologische vooringenomenheid.

2) Verantwoordelijkheid bij interpretatie van bronnen

Omdat het onderzoek vertrouwt op secundaire bronnen, bestaat het risico op het overnemen van verouderde of partijdige informatie. Om deze ethische valkuil te vermijden, is gebruikgemaakt van multiple en diverse bronnen (academisch, internationaal, beleidsmatig), zodat de analyse transparant, evenwichtig en reproduceerbaar blijft. Alle interpretaties worden voorzien van bronverwijzingen, en waar mogelijk wordt verschil in perspectief benoemd.